

Eenige opmerkingen over meineed

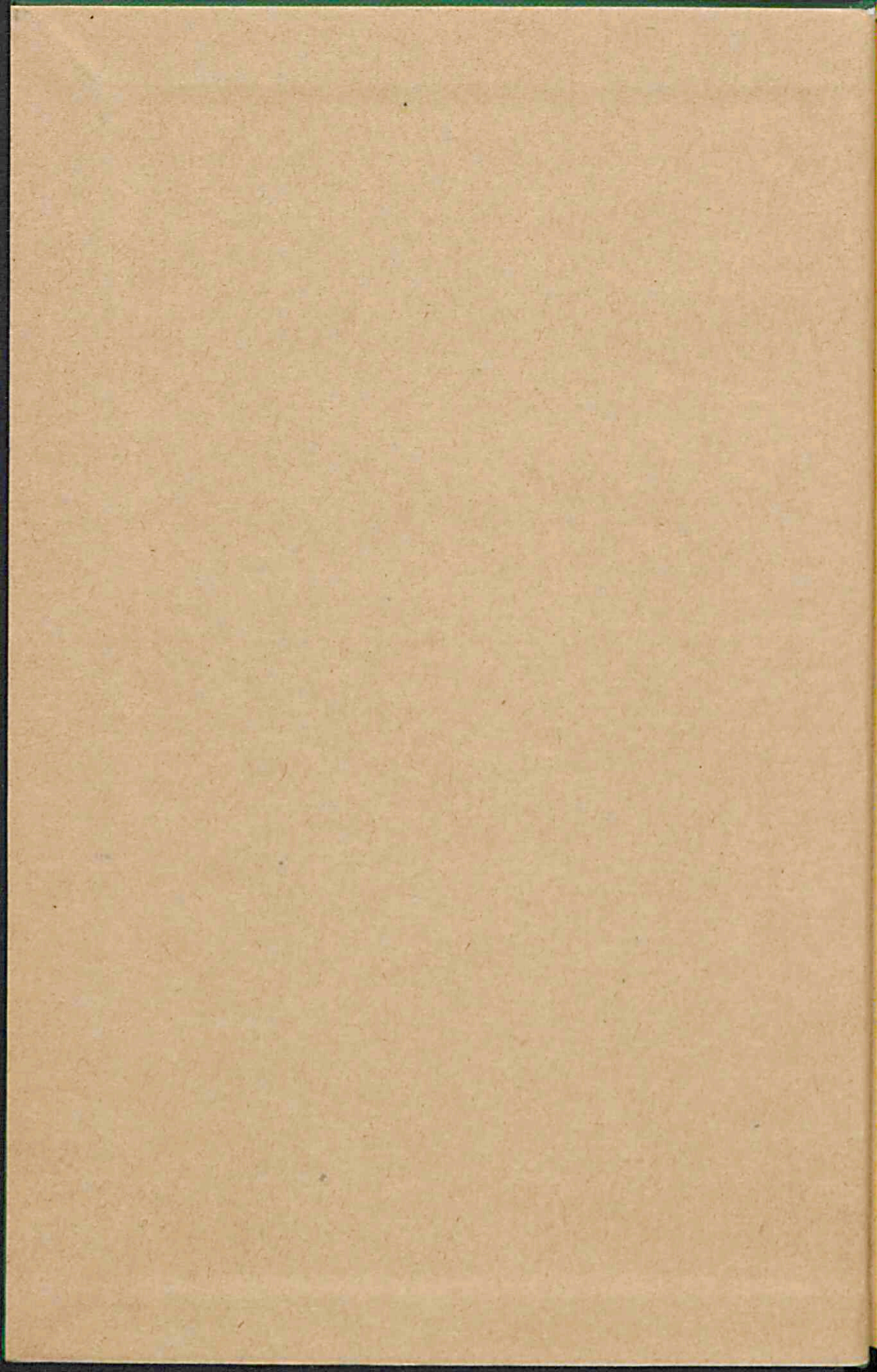
<https://hdl.handle.net/1874/241920>

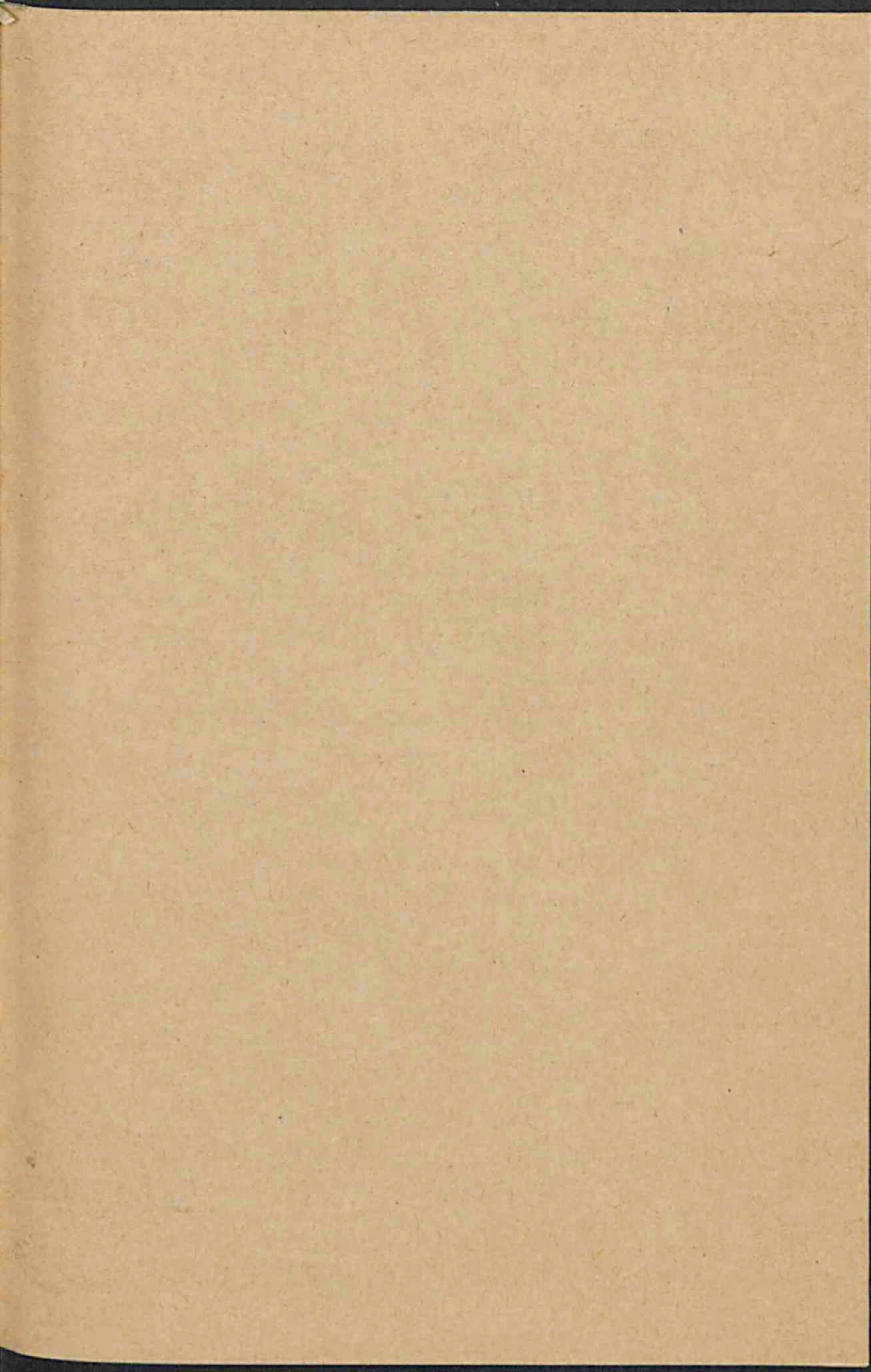
EENIGE OPMERKINGEN OVER MEINEED.

s.
cht

2

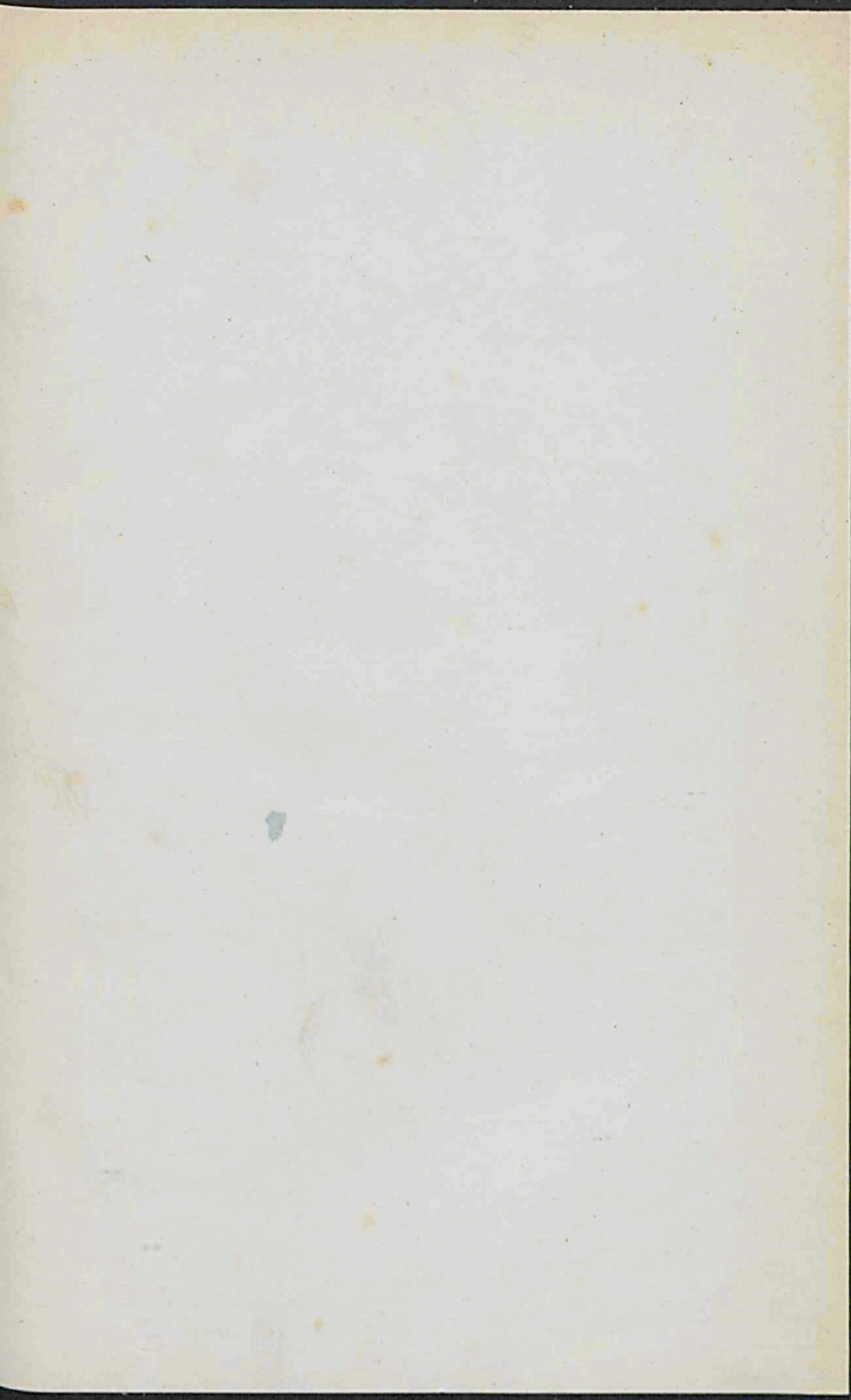

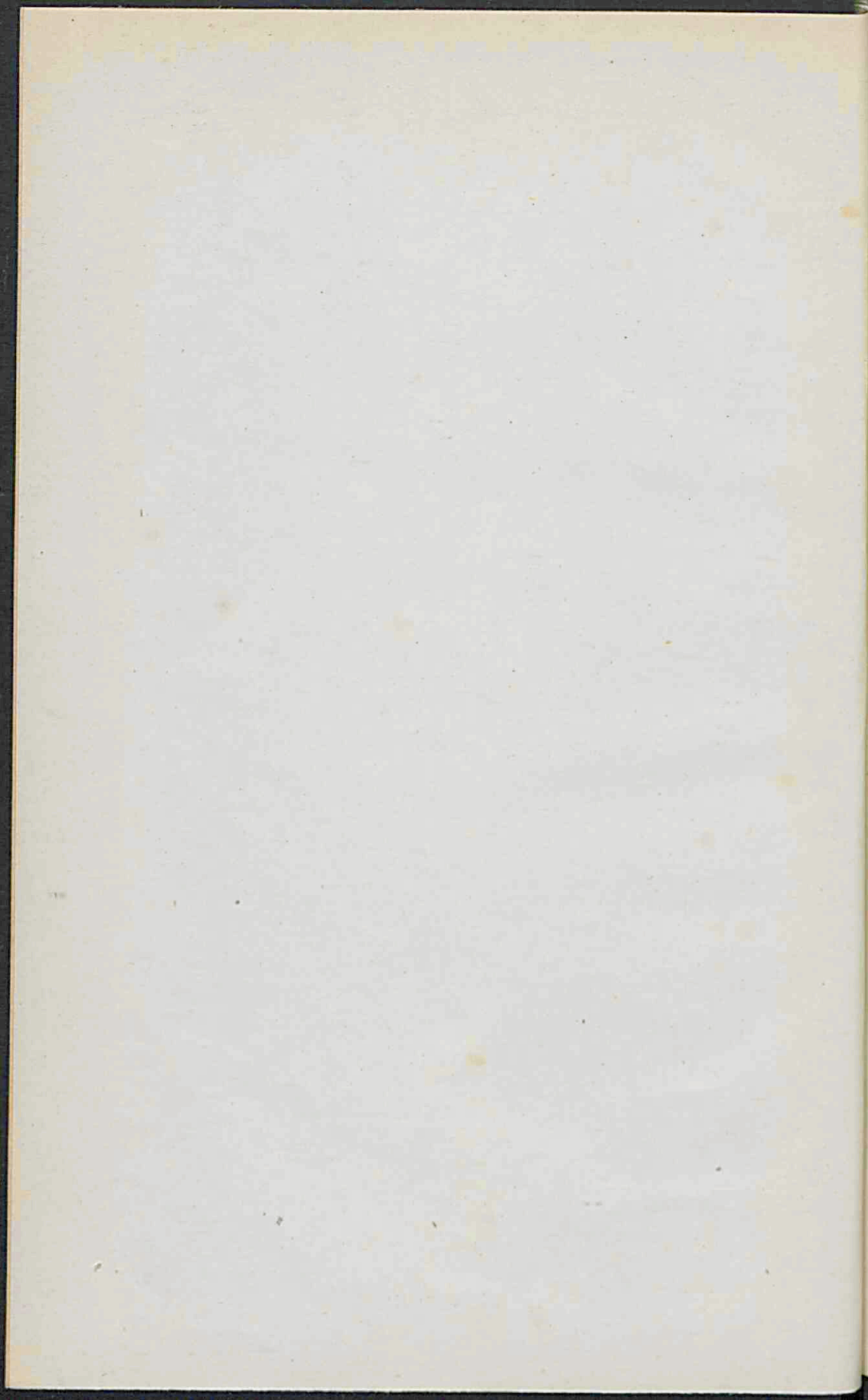

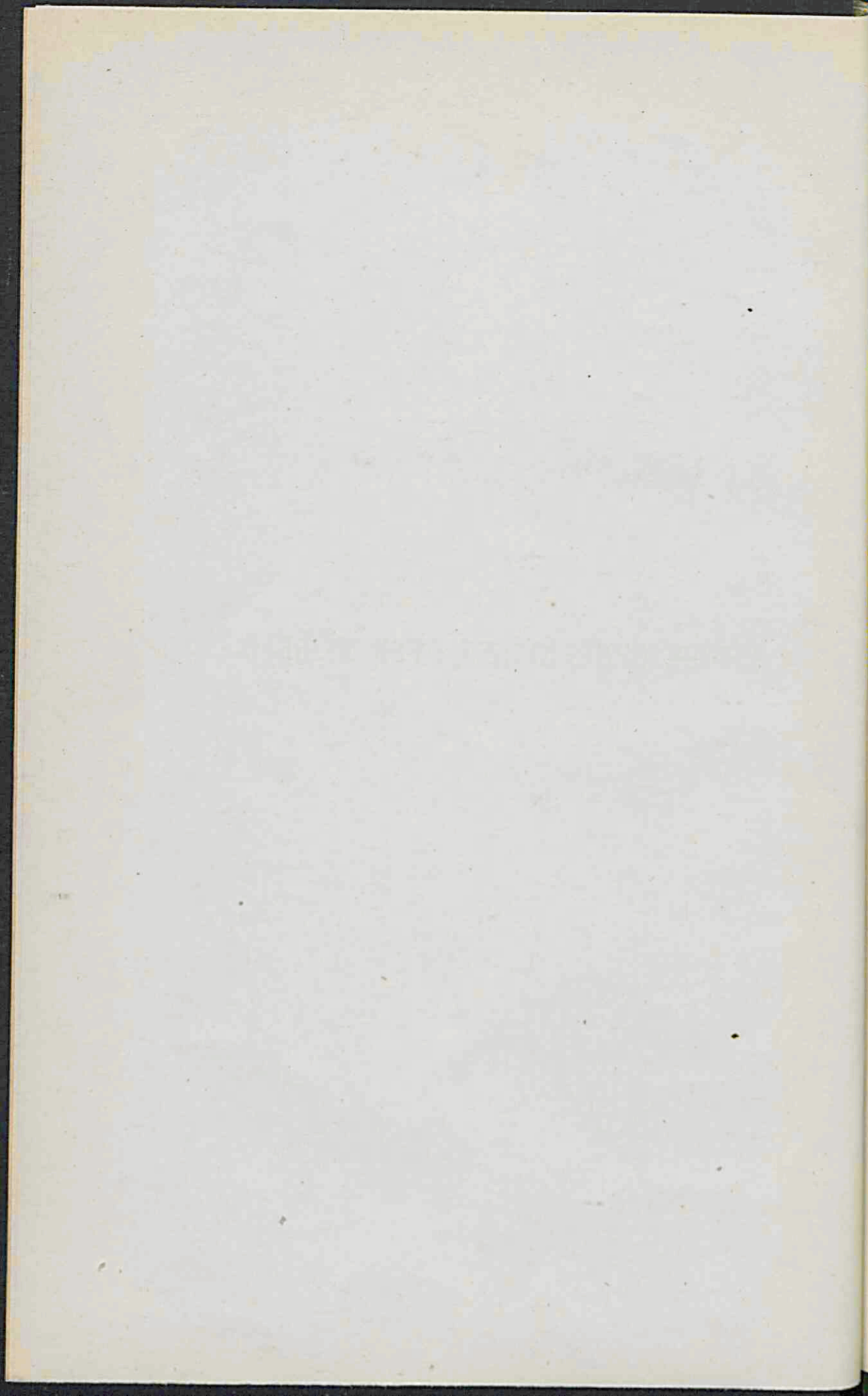

EENIGE OPMERKINGEN OVER MEINEED.

Diss. 1882.

EENIGE OPMERKINGEN OVER MEINEED.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE

RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

D^r. S. TALMA,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GENEESKUNDE.

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

EN OP VOORDRACHT DER

RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

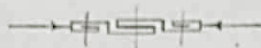
TE VERDEDIGEN

op Maandag 3 Juli 1882, des namiddags ten 3 ure,

DOOR

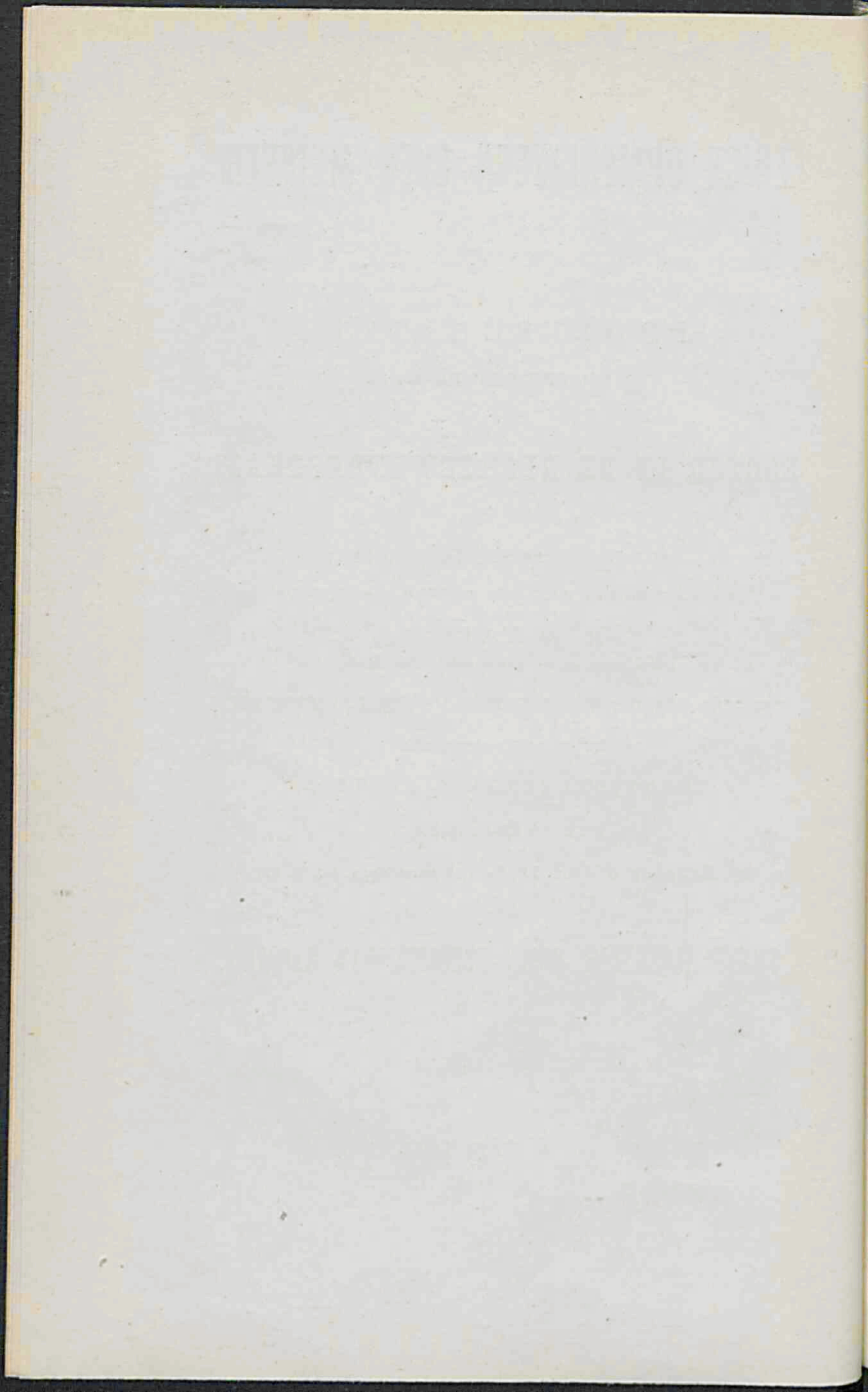
FRANS ALEXANDER JOHAN FREDERIK VAN RAPPARD,

GEBOREN TE 'S GRAVENHAGE.

UTRECHT — G. A. VAN HOFTEN — 1882.

Aan mijne Ouders.

INLEIDING.

Tot de onderwerpen in 't strafrecht, waarover voornamelijk in vroegere tijden de meeningen zeer uiteenliepen, behoort ook de meined. Thans kan men aannemen, dat de opvatting van ons nieuwe Strafwetboek vrij algemeen aangenomen is. Hierin wordt het woord in een' engen en zuiver technischen zin gebruikt, het is daar eene valsche verklaring, die op formeele wijze als waar is gestaafd. Vroeger werd het in veel ruimeren zin opgevat, men verstond er toen ook onder de belofte, die men niet nakwam of die men schond, b. v. de belofte van trouw aan den leenheer of aan de overheid, van daar de combinatie van verraad en meined b. v. bij J. Matthijssen IV. 5.

„Die haren heer of stede meenedich worden salmen hanghen an boemen; of die haren heer of steden verraden salmen halsen ende na quartiren, ende setten thoofft op een stake, ter hoechster poirten van des heren hove

of van der steden, ende die quartiren heften anden poir-
ten dair meest uitganets ende inganets is, anderen tot
enen exempel. Mar wort een meeneedich van sculde
bevonden, dat wijst men tot veel steden te staen tot
Godliker wraken."

In 't dagelijksch leven wordt ook onder het woord
„meineed” veel meer begrepen, dan men er juridisch
onder verstaat. Wanneer iemand eene belofte schendt,
dan noemt men hem ook meineedig. Juridisch zou men
kunnen spreken van meineed en eedschennis. De eerste
is de schending van een' assertorischen eed d. w. z. den
eed, die dient om iets te bevestigen, de tweede de
schending van een' promissorischen eed, den eed, die
dient om iets te beloven, dus van de belofte. Zooals
ik reeds gezegd heb, vat ons nieuw strafwetboek den
meineed in engen zin op en wel alleen als schending
van een' assertorischen eed. Ook wordt het daarin in
zuiver technischen zin opgevat, want met den eed staat
gelijk de belofte of bevestiging, die krachtens de wet
voor den eed in de plaats treedt. Ieder moet den eed
afleggen volgens zijne godsdienstige gezindheid, verbiedt
deze echter den eed, dan kan hij volstaan met eene
belofte of bevestiging, die dan aan den eed gelijk staat,
b. v. de doopsgezinde. Schendt deze zijne belofte dan is
hij meineedig.

In de veel besproken quaestie of de eed strikt nood-

zakelijk of de belofte voldoende is, wil ik niet treden, maar dit aan meer bevoegde beoordeelaren overlaten. Verder zal ik in dit proefschrift het woord meined gebruiken in dien zin, dien ons nieuwe strafwetboek er aan geeft, zooals reeds te voren gezegd, de valsche verklaring, die op formeele wijze als waar is gestaafd.

VERSCHILLENDE OPVATTINGEN OVER DEN GROND DER
STRAFBAARHEID.

Twee elementen vormen als 't ware den meined:

1°. de desbewuste onwaarheid of valschheid der verklaring.

2°. De formeele staving der waarheid.

Er zijn zeer vele opvattingen over den grond der strafbaarheid, en dat is voornamelijk te wijten aan het eenzijdig op den voorgrond plaatsen van één dier elementen.

Door dat men alleen aan de desbewuste onwaarheid of valschheid der verklaring gedacht heeft is de ééne meening ontstaan, dat de meined is bedrog of de bedriegelijke benadeeling van een' ander. Dit is de eigenlijke opvatting van den Code Pénal. Deze let alleen op de verklaring, op het nadeel, dat men daardoor aan een' ander in zijn vermogen, eer of lijf aandoet.

Het te eenzijdig op den voorgrond plaatsen van het tweede element nml. de formeele staving der waarheid heeft de opvatting ten gevolge gehad, dat de meined een vergrijp tegen de godheid is. Beide opvattingen zijn eenzijdig en dientengevolge onjuist.

De eerste, nml. het bedrog of de bedriegelijke benadeeling van een' ander is verkeerd, omdat dan eigenlijk de grond der strafbaarheid wegvalt, wanneer b. v. de valsche verklaring ten voordeele van een' persoon is afgelegd zonder benadeeling van een' ander. Om dit te redden moet men er dan een misdrijf tegen de justitie, qua persoon, van maken, en dan zou de grond der strafbaarheid zijn het bedriegen van den rechter. Maar bovendien houdt zij geenerlei of eene veel te geringe rekening met het tweede element. Waarom is dan niet elke valsche verklaring in rechten, zoodra daaruit eenig na-deel voortvloeit, een vergrijp tegen de justitie? Dit kan toch evengoed uit eene onbeëdigde verklaring voortvloeien.

De tweede opvatting, nml. het vergrijp tegen de godheid, is verkeerd, omdat naar onze moderne opvatting van het recht geen misdrijven tegen de godheid of den godsdienst bestaanbaar zijn, en ware dit het geval dan ook elke handeling, strijdig met den godsdienst, gestraft zou moeten worden, maar voornamelijk daarom, omdat zij geheel en al het maatschappelijk belang, dat

men door den eed wenscht te waarborgen, miskent. En hierin ligt juist de oplossing der quaestie. Waarom vordert men in bepaalde gevallen eene eigenaardige bevestiging van de waarheid? eene meer solemneele verzekering, dat de verklaring waar is? Omdat men in die gevallen niet op de enkele verzekering, die soms zeer lichtvaardig en ondoordacht geschiedt, meent te moeten vertrouwen, omdat men eene meer dan gewone zekerheid noodig heeft, een' bijzonderen exceptioneele waarborg.

Zooals Jan Matthijssen in 't begin van zijn werk zegt, omdat „der warelt hantyringhe sonder betrouwen ende gelove niet staen en mach” en er veel bedrog gepleegd wordt „by simpelen woirden” heeft men dien eed ingevoerd. Het is de verijdeling, de aantasting van dien waarborg, van het vertrouwen, dat men in dien waarborg stelt ook van staatswege, welke de grond der strafbaarheid is.

En hierin ligt ook het verband van den meened met de andere misdrijven van falsum: de muntstempel, de zegelmerken, de bijzondere vorm of de onderteekening van akten zijn niets dan een bijzondere stempel van waarheid, strekkende om zekerheid te geven en algemeen vertrouwen te wekken. Hij, die dien stempel misbruikt om onwaarheid voor waarheid te doen doorgaan, schokt het vertrouwen in dien waarborg. De valsche munter b. v. pleegt door het namaken van den

stempel van waarheid, die de munt heeft, nml. de beeltenis van den koning, niet een vergrijp tegen den koning, maar tegen het openbaar vertrouwen, hij schendt den waarborg van echtheid; zoo ook de meenedige, door valsch te zweren pleegt hij niet een vergrijp tegen de godheid, maar hij schendt het vertrouwen, dat men in de formeele verzekering stelt.

Laten wij nu nagaan hoe de verschillende opvattingen van den meened zijn van de oudste tijden af. Ik begin met de Romeinen, die eerder dan eenig ander volk het goddelijke en het wereldlijke recht gescheiden hadden. Ook op 't gebied van het strafrecht ontmoet men overal in 't Romeinsche recht de tegenstelling van *jus* en *fas*. Wel is waar is de tegenstelling niet altijd even scherp, en zijn ook de grenzen dikwijls verward, wel is waar zijn er soorten van straffen, die wijzen op eene oudere opvatting, die in de misdaad een wanbedrijf tegen de godheid zag en als zoodanig strafte, b. v. de consecratio bonorum, de sacratio capitis, maar zij hebben toch begrip van 't contrast tusschen *jus* en *fas* en die denkbeelden ontwikkelen zich steeds. Dat de staat de beschermer van de kerk is, dat de schoonste taak van het wereldlijke recht is, het onrecht, den godsdienst aangedaan, te wreken, is een denkbeeld, uit de middeleeuwen afkomstig; dit denkbeeld was den Romeinen geheel en al vreemd. Bewijs hiervan is

o. a. het gezegde van keizer Tiberius ¹⁾ „Deorum injurias Diis curae.” Voor de Christenen was dit godslastering, maar in die woorden van den keizer ligt juist de tegenstelling tusschen jus en fas. Deze beschouwing van het Romeinsche volk moest natuurlijk van beslissenden invloed zijn op de opvatting en de behandeling van den meineed. De meineedige had de wraak der goden te vreezen, hij kon die wraak trachten te ontkomen door middel van boete (expiatio), maar de staat had wegens dit godsdienstige misdrijf niets met hem te maken, zoolang hij niet het recht der personen benadeelde of dreigde te benadeelen. En in dat geval werd het niet beschouwd als een misdrijf tegen de godheid, maar als falsum ²⁾).

Hoe de heidensche Germanen den meineed beschouwden, is moeilijk met juistheid te bepalen. Hun geheele strafrecht ligt in het duistere, slechts met de hulp der noordsche rechten is men er iets meer van te weten kunnen komen. Doch over den meineed melden deze noordsche rechten niets, bepalingen daarover vindt men alleen in de salische, ripuarische en beiersche volksrechten. Men komt dus ten opzichte van den meineed bij de oude Germanen niet verder dan tot gissingen. In de drie

---

1) Tacitus annal. I, 73.

2) Constitutie van keizer Alexander Severus (2 C. de reb. cred. „jurisjurandi contempta religio satis deum habet ultorem”).

voornoemde rechten wordt de meined gestraft met eene boete, hetgeen door Wilda ¹⁾ beschouwd wordt als eene bepaling van het oud-Germaansche recht; is dit zoo, dan zou men daaruit op kunnen maken, dat zij den meined niet als eene zware misdaad beschouwden. Dr. Frans Eduard von Liszt ²⁾ is het hier niet mede eens. Hij zegt, dat men kan aannemen, dat de heidensche Germanen, die in dapperheid en trouw alle andere volken overtroffen ³⁾, die gewoon waren bij alle aangelegenheden in 't publieke en in 't private leven den band van onverbreekbare trouw door den eed nog hechter te maken ⁴⁾, den meined onder de zwaarste misdaden rekenen. Ook de bepaling, dat hun eene afzonderlijke plaats in de hel was aangewezen, pleit er voor ⁵⁾. Von Liszt vindt het waarschijnlijker, dat het oud-Germaansche recht evenmin als het oud-Romeinsche recht eene wereldlijke straf van den meined kende, maar het aan de godheid overliet dien te straffen, dat de angst voor de wraak

---

1) Strafrecht der Germanen.

2) Meineid und falsches Zeugnis 1877 Wien.

3) Tacitus, annal. XIII 54. „nullos mortalium armis aut fide ante Germanos esse.”

4) Wilda, Strafrecht der Germanen bl. 978.

5) Den Mordwölfen ist nach der Edda nebst den Meineidigen und die rechtmäszig gekaufte Frauen gelockt, ein besonderer Platz in der Hölle angewiesen. Wilda bl. 712.

der goden, voor de verachting der medeburgers (hetgeen voor de Germanen iets vreeselijks was) hen meer van den meened terughielden dan de wereldlijke strafbedreiging. Anders is echter de meened beschouwd in de volksrechten, zooals zij tot ons gekomen zijn. Hij wordt aldaar gerangschikt onder de misdaden, die met wereldlijke straf bedreigd zijn, echter met zeer verschillende straffen. De noordsche rechten, de *lex Salica* ¹⁾, de *lex Ripuaria* en de *lex Bajuvariorum* stellen op meened en valsche getuigenis eene geldelijke boete van 12—15 schellingen. Het bourgondische en longobardische recht had tot strafbepaling op den meened de betaling van het weer- of vredegeld. Het verschil tusschen deze strafbepaling en die der overige rechten ligt niet in de grootte der som (het vredegeld bedroeg een paar honderd schellingen), maar in het karakter van het weergeld, de meenedige kocht als 't ware daardoor den verloren vrede terug. Nog strengere bepalingen hadden de volksrechten der Friezen, Saksers ²⁾

---

1) tit. 51 § 3. Si alicui fuerit imputatum quod se perjurasset, et hoc qui imputaverit, adfirmare poterit, tres de ipsis conjuratoribus perjuri, unusquisque ad illorum D. C. den. qui faciunt XV. sol culpabilis judicetur.

2) Lex Saxonum Tit. II. § 8. „Qui in ecclesia hominem occiderit, vel aliquid furaverit, vel eam effregerit, vel sciens perjuraverit, capite puniatur. Qui nesciens perjuraverit, manum suam redimat auctor sacramenti.

en chamavische Franken, het eerste stelde als straf betaling van het dubbele weergeld, het tweede de doodstraf, het laatste afhouding der hand.

Zooals ik reeds vroeger zeide, was voor de Germanen niets heiliger dan de trouw, niets smadelijker dan het breken van het eens gegeven woord. De meenedige was met eeuwigdurende schande gebrandmerkt, zijne eer stond niet meer gelijk met die zijner medeburgers. Daar het geheele Germaansche rechtswezen gegrond is op de achting voor den vrijen man en zijne medeburgers, zoo mocht de meenedige niet meer in eigen zaak voor 't gerecht optreden noch door zijn' eed het woord van zijn' medeburger bevestigen. De gevolgen van meened in 't Germaansche recht waren dan ook onbevoegdheid tot aanklacht, tot eedsaflegging, tot getuigenis.

Het schijnt dat de Germanen geen onderscheid gemaakt hebben tusschen een' opzettelijken en een' uit onvoorzichtigheid valsch afgelegden eed. Wilda haalt hiervoor als bewijs aan eene zweedsche boetebepaling op den meened, waarin beiden gelijk gesteld worden. Dit moest echter door den steeds zich uitbreidenden invloed van het Christendom en van het Kanonieke Strafrecht anders worden. Het Kanonieke recht legde juist gewicht op de subjectieve zijde der misdaad, namelijk den wil van den dader, daardoor kan men verklaren de bepalingen van „sciens perjurare” zooals o. a. in de *lex Saxonum*, te voren vermeld.

Dit was echter niet het eenige gevolg van dien invloed. Een tweede gevolg was, dat daardoor het godsdienstige element van den meened meer of eigenlijk geheel op den voorgrond trad. Dit was het geval ten tijde der carolingische vorsten, voornamelijk onder Karel den Groote, toen kerk en staat samensmolten, toen capitularia in de oudste verzamelingen der kanonieke rechtsbronnen werden opgenomen en omgekeerd plaatsen uit de Heilige Schrift in de capitularien als rechtsregelen afgekondigd werden. Het grondbeginsel, dat de meened een vergrijp tegen God, eene kwetsing van de goddelijke Majesteit is, dat hij als een door den staat te straffen godsdienstig misdrijf moet opgevat worden, krijgt in het carolingische tijdvak de overhand, en deze opvatting heeft de midden-eeuwen en het grootste gedeelte van den tijd daarna beheerscht.

De *Constitutio Criminalis Carolina*, onder de regeering van keizer Karel V ingevoerd, beschouwde den meened ook uit een godsdienstig oogpunt, hetgeen blijkt uit de plaats, die het daarin inneemt. Het is daar namelijk geplaatst tusschen de artikelen, handelende over godslastering en tooverij. De straf er op gesteld is of eerloosverklaring, hetgeen gepaard ging met verlies van bepaalde burgerschapsrechten, of afhakking der twee vingers, waarmee men gezworen had. Vele bewijzen zijn er voor, dat in dien tijd de godsdienstige opvatting veel ingang vond. Zoo zegt

Blumlacher in zijn commentaar op art. 107 C. C. C.: „Doch weilen der Meynaid eine schwere Misshandlung ist, und derjenig, welcher die Menschliche Majestat beleidiget, ein scharpffe Straff ausstehen muss, also ist billich, dass auch derjenig, welcher die Göttliche Majestat beleidiget, gebüset werde." Het Dithmarsche Landrecht van 1567 zegt in art. 119: „Nachdeme yt ein groht und erschrechlijk Laster und Sünde ys, de Namen des allmächtigen Gades tho missbruken so schölen vör dann enz. Zoo ook de Saksische politieverordening van 1612: „Ob auch wol ein jeder perjurus ultionem divinam zu erwarten, so soll doch. . . (dan volgt de vermelding van de wereldlijke straf die er op staat). Het Landrecht van Baden-Durlach van 1622 Titel IX zegt: „Die weil die hohe göttliche Majestat nicht allein durch Fluchen, Schwören und Gottslästern, sondern auch durch falschen Eid, wenn nemblich jemand Gott den Allmächtigen zum Zeugen der Wahrheit anruffet" enz. Zelfs het Pruissische Landrecht van 1721, hetgeen valsche getuigenis onder valschheid rangschikt, vat meined als een godsdienstig misdrijf op, „Gleich wie der Name Gottes dadurch gleichfalls sehr gemissbraucht wird, wenn man die goettliche Majestät zum Zeugen der Wahrheid anruffet und doch mit Lügen und Trügen umgehet, und solcher gestalt einen falschen Eid geflissentlich schweret; Allermassen dadurch die göttliche Majestät so wohl zum höchsten beleydiget wird" enz.

Kenmerkend voor den geest van de toenmaligen jurisprudentie is ook eene dissertatie van Poeschel ¹⁾. Hij beschouwt den meineed als eene soort van heiligschennis en evenals het Kanonieke recht voor een erger misdrijf dan moord en doodslag. Hij geeft verscheidene voorbeelden van goddelijke straffen, die de meineedigen vroeg of laat ondergaan, o. a. van eene meineedige vrouw, die hare hand, welke zij bij 't zweren op de borst gelegd had, niet meer daarvan kon verwijderen, spoedig daarna ziek werd, stierf en met de hand op de borst begraven moest worden. Dit zijn voorbeelden genoeg om aan te toonen, dat in de beide eeuwen, die op de invoering der C. C. C. volgden, de godsdienstige opvatting van den meineed overheerschende was. Echter zijn er ook in dien tijd enkelen, die van eene andere opvatting uitgaan. Zoo zegt Preusze, ²⁾ dat hoewel hij ook in den meineed schending der godheid ziet, ook het openbaar vertrouwen daardoor geschonden wordt. Ook zijn er enkele wetgevingen uit dien tijd, die den meineed anders beschouwen o. a. het Hamburger Statuut van 1605, waar het bij verraad en valsche munt ge-

---

1) Christoforus Poeschel. Diss. de variis Perjuriorum poenis. Altdorf 1722.

2) August Preusze. Diss. de crimine et poenis perjurii. Jena 1713.

plaatst was, de Codex juris crim. Bavarici van 1751, waar het onder valsheid gerangschikt was.

In de tweede helft van de zeventiende eeuw is echter de opvatting algemeen geworden, dat de meined niet is een misdrijf tegen God noch tegen den godsdienst. Men was het toen over 't algemeen eens geworden, dat de godheid door handelingen van menschen niet geschonden kan worden, dat het niet de taak der strafwet is, God noch den godsdienst te beschermen, dat dus meined slechts als strafbare handeling kan beschouwd worden, voor zooverre daardoor de staat of privaatspersonen benadeeld worden. Maar welk recht door den meined geschonden werd, waartegen het misdrijf gericht werd, daarover liepen de meeningen zeer uiteen.

Er waren voornamelijk twee meeningen, die over elkander stonden. De eene beschouwde meined als een vergrijp tegen het vermogen of tegen lijf en leven, tegen eer en vrijheid van den burger. De andere meening was, dat het een misdrijf was, gericht tegen de belangen van iedereen, dat het de zekerheid in de uitoefening van de rechtspraak bedreigde en benadeelde en rangschikte dientengevolge den meined onder valsheid, als schendende het openbaar vertrouwen. Beide beschouwingen tellen vele uitstekende criminalisten onder hare voorstanders. Onder de criminalisten uit het midden der achttiende eeuw, die de godsdienstige opvatting van den

meineed meer of minder lieten varen, behooren Meister Sr. en Koch. Beide rangschikken hem onder valsheid. De eerste ¹⁾ rekt hem wel onder de *delicta adversus deum commissa*, maar definiëert hem aldus: „*illud falsi crimen, quod mediante jurejurando committitur perjurium dicitur.*” Koch ²⁾ aldus: „*crimen falsi sub jurisjurandi religione commissum dicitur perjurium.*” Soden in zijn werk, getiteld „*Geist der peinlichen Gesetzgebung Teutschlands*” ziet in den meineed eene soort van bedrog, niet bedrog in de tegenwoordige beteekenis, maar als schending van het openbaar vertrouwen. Hij rekt den meineed onder de zwaarste misdaden, omdat door de schending van 't vertrouwen, dat men stelt in de aanroeping der godheid als getuige van de waarheid eener verklaring, de staat ten zeerste benadeeld wordt, en ook omdat de veiligheid van den staat en van den eigendom haar' steun vindt in het onderling vertrouwen. Ook is in zijn oog de wet ten opzichte van meineed veel te mild. Simoni ³⁾ is een van de weinige schrijvers van die periode, die den meineed als een vergrijp tegen den

---

1) Chr. Fr. Geo. Meister, *Principia jur. crim.* 5de uitg. Göttingen 1780. Cap. III § 445—464.

2) Koch, *Institutiones jur. crim.* 3de uitg. Jena 1770. p. 390.

3) Alb. de Simoni, *dei delitti di mero affetto.* Como 1783. III^{de} deel. Cap. 2 bl. 27.

godsdienst beschouwt, maar hij zegt ook, dat de meineed, in tegenstelling met de andere godsdienstdelicten, direct de grondslagen van den staat aantast, omdat hij ook gericht is tegen het openbaar vertrouwen.

Globig en Huster, „Abhandlung von der Criminalgesetzgebung” plaatsen den meineid onder bedrog, echter niet in privaatrechtelijken zin. Quistorp ¹⁾ rekent hem weêr onder de vergripen tegen de godheid, zoo ook Filangieri ²⁾, die den meineed rangschikt onder de delitti contra la Divinità.

Kleinschrodt ³⁾ rangschikt den meineed onder valscheid en wel die valscheid, die schadelijken invloed heeft op de uitoefening der rechtspraak. Zijne definitie van meineed is aldus: „Eene onderdrukking of verandering der waarheid, die door middel van een' eed geschiedt.

Feuerbach plaatst den meineed onder bedrog, als een vergrijp tegen de justitie en definiëert hem aldus: „beabsichtigte rechtswidrige Täuschung Anderer durch Mittheilung falscher oder Vorenthaltung wahrer Thatsachen.”

In de eerste twintig jaren van deze eeuw was het voornamelijk Mittermaier, die tegenover Feuerbach aan

---

1) Grundsätze des peinlichen Rechtes. IIIe uitg. Rostock en Leipzig 1783 § 128—§ 138.

2) La scienza della legislazione (1780—1785) deel IV bl. 207.

3) Entwurf eines peinlichen Gesetzbuches für die Kurpfalz-bair. Staaten. München 1802.

den éénen kant, en tegenover de aanhangers van eenē zuivere godsdienstige opvatting aan den anderen kant, beslist optrad. Reeds in 1818 zeide hij, dat de meined gerangschikt moest worden onder de misdrijven tegen het openbaar vertrouwen. Volgens zijne meening moest men den meined als misdrijf tegen den staat beschouwen slechts in die gevallen, waarin de eed met den staat in verband staat en dan alleen was de juridische strafbaarheid van den meined te rechtvaardigen.

Na hem is de opvatting van den meined als misdrijf tegen de openbare trouw nagenoeg algemeen aangenomen, hoewel de godsdienstige opvatting nog gehuldigd wordt in de wetboeken van Saksen, Saksen-Altenburg en van de Thuringische Staten, terwijl de opvatting als misdrijf tegen den persoon aangenomen is in het wetboek van Oldenburg en in den Code Pénal. Hoe in dit laatste wetboek de meined behandeld wordt, zal ik in een volgend hoofdstuk bespreken.

CODE PÉNAL.

Voor het begin van deze eeuw had men in Nederland geen algemeen geldende strafbepalingen. De *Constitutio Criminalis Carolina* had volgens het gevoelen der meeste schrijvers geen kracht van wet; het Romeinsche recht was wat het strafrecht aangaat te veel in strijd met de beginselen, die later gehuldigd werden. Meestal werd eene willekeurige straf opgelegd op gezag van Damhouder, Carpsovius enz. Het eerste dat wij op het gebied van strafrecht hadden, was het ontwerp van het lijfstrafelijk wetboek overgegeven aan het Staatsbewind der Batavische republiek, waarin de meineed geplaatst was onder de misdaden van gemengden aard. Dit ontwerp is echter nooit wet geworden. Daarna hadden wij het Crimineel wetboek voor het koninkrijk Holland; hierin waren valsche getuigenis en meineed geplaatst in afzonderlijke titels en gerangschikt onder valscheid en bedrog. In 1811 kregen wij den Franschen Code Pénal, die thans nog bij ons van kracht is en het zal zijn, tot de invoering van ons

nieuwe strafwetboek, het tot wet verhevene ontwerp van 1879. Tusschen 1811 en 1879 zijn er verscheidene ontwerpen geweest, die geen van allen wet werden; zij allen rangschikten den meined onder valsheid en vatten hem ruimer op dan de C. P. het doet.

De C. P. maakt onderscheid tusschen valsche getuigenis en meined, het eerste wordt behandeld in art. 361—365, het laatste in art. 366.

Zooals ik reeds vroeger zeide, ziet de C. P. in den meined een vergrijp tegen den persoon, de bedriegelijke benadeeling van een ander. De grond van de strafbaarheid is dus volgens den C. P. eene aantasting van private belangen. Dientengevolge is de meined gerangschikt onder de crimes et délits contre les particuliers en wel bij calomnie, injures, révélation de secrets, hetgeen van het standpunt van den C. P. te verklaren is, hoewel hij geen onderscheid maakt tusschen faux témoignage ten voor- en ten nadeele van den beschuldigde. Hij behandelt slechts 2 soorten: faux témoignage en faux serment déféré ou référé en matière civile. Alleen de valsche decisoire en suppletoire eed wordt strafbaar gesteld, terwijl er niet gesproken wordt van meined in andere gevallen.

In de artt. 361, 362 en 363 wordt faux témoignage in crimineele en civiele zaken behandeld.

Deze misdrijven hebben de algemeene vereischen van valsheid, nml. altération de vérité, intention de nuire

en possibilité de préjudice (verkorting van de waarheid, opzet, mogelijkheid, dat de valsheid eenig schadelijk gevolg heeft), maar bovendien eenige bijzondere, door den C. P. gevorderd.

De vereischen voor faux témoignage zijn: 1°. eene getuigenverklaring: 2°. verkorting van de waarheid: 3°. mogelijke invloed van deze verkorting op de beslissing van het geding; 4°. opzet.

1°. *Getuigenverklaring*. Wat dit beteekent kan men opmaken uit de artt. 432—435 Wetb. v. Strafv. en art. 1932 en volgg. B. W. en dan ziet men, dat het is eene verklaring, die voor den rechter in een aanhangig geding onder eede is afgelegd omtrent persoonlijk waargenomen feiten door een ander persoon dan den rechter zelven of een der gedingvoerende partijen. Verklaringen buiten een geding afgelegd behooren hier niet toe; men heeft echter dikwijls getracht ze er onder te brengen. De Hooge Raad heeft de valsche beëdigde scheepsverklaring van art. 384 W. v. K. bij arrest van 5 Febr. 1839 beschouwd als valsche getuigenis in civiele zaken, later bij arrest van 25 Juli 1864 heeft hij die opvatting weêr laten varen. De grond van het eerste arrest was, dat men art. 363 C. P. niet te beperkt op moet vatten, en dus dat onder „matière civile” niet uitsluitend een burgerlijk rechtsgeding wordt verstaan, maar ook het doen van eene valsche beëdigde verklaring in burgerlijke aangelegenheden, buiten proces

voor een' daartoe volgens de wet bevoegden rechterlijken ambtenaar afgelegd. In het tweede arrest huldigde zij juist het tegenovergestelde gevoelen door te beweren, dat de scheepsverklaring geen getuigenis in civiele zaken is, omdat zij niet gedurende een aanhangig geding voor den rechter wordt afgelegd. In die twee arresten is dus de H. R. niet zeer consequent geweest wat betreft de opvatting van art. 363 C. P. Mijns inziens is dat van 1864 het juiste en geloof ik, dat art. 363 C. P. met „matière civile” bedoelt aanhangig rechtsgeding. Zoo heeft men er o. a. ook valsche verklaring voor den ambtenaar van den burgerlijken stand trachten onder te brengen. De H. R. heeft echter bij arrest van 19 Februari 1856 beslist, dat zij er niet toegerekend kan worden, op grond dat zij geen getuigenis is, maar eene aangifte volgens de artt. 29 en 30 B. W.

Eene uitzondering hierop zijn de onder eede afgelegde verklaringen van getuigen in eene staatsrechtelijke enquête, die in art. 25 van de Wet van 5 Aug. 1850 (tot regeling van het recht van onderzoek) gestraft worden met de straffen tegen valsche getuigenis in burgerlijke zaken bij 't wetboek van het strafrecht bedreigd. Valsche eed ter verkrijging van een' zeebrief valt niet onder art. 363 C. P.; dit wordt in de wet van 28 Mei 1869 (betrekkelijk de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der Nederlandsche vlag) tot een

zelfstandig misdrijf gemaakt. Onder valsche verklaringen kan men niet brengen de gerechtelijke verklaringen niet onder eede afgelegd: b. v. de verklaringen in de gerechtelijke instructie, die niet beëdigd zijn, behalve in geval de beklaagde voortvluchtig is en voor zijne uitlevering beëdigde verklaringen worden gevorderd, (wet 26 Nov. 1873), verder de verklaringen van onbevoegde personen of van hen, die zich kunnen verschoonen, vermeld in de artt. 180 en 188 Wetb. v. Strafvordering, hoewel er over de laatsten quaesties geweest zijn. Schooneveld beweert namelijk, dat de Hooge Raad beslist heeft, dat zoowel kinderen beneden de zestien jaar als personen, die eene onteerende straf hebben ondergaan, geen meened kunnen begaan. En dat is niet juist. De Hooge Raad heeft het uitgemaakt voor kinderen beneden de zestien jaar, echter niet voor crimineel veroordeelden. Bij arrest van 23 Dec. 1856 heeft de H. R. beslist, dat eene onware getuigenis in judicio onder eede afgelegd door een als getuige gehoord persoon, die gebleken is eene crimineele veroordeeling te hebben ondergaan, het misdrijf van valsche getuigenis daarstelt. De gronden daarvoor waren de volgende: Onder getuigenis moet worden verstaan eene voor den rechter onder eede afgelegde verklaring, door een als getuige gehoord persoon. Het verbod van getuigenissen te mogen afleggen, (art. 190 Strafv.) heeft ten doel de bescherming zoowel der maat-

schappij als van hen, die terecht staan, tegen het gevaar van getuigenissen van personen, die niet dat vertrouwen verdienen; zij zouden anders een' vrijbrief hebben om, na verzwijging van hunne veroordeeling voor den daarmee onbekenden rechter, na afgelegden eed eene valsche verklaring af te leggen en dus zouden zij ongestraft juist dat nadeel aan de maatschappij of aan de terechtstaande personen toebrengen, waarvan de wetgever het gevaar door het vermelde verbod heeft trachten te voorkomen. Bij arrest van 7 Oct. 1862 heeft de Hooge Raad het tegenovergestelde beslist voor kinderen beneden de zestien jaar en tevens, dat in dat geval niet onderzocht mag worden, of zij al dan niet met oordeel des onderscheids hebben gehandeld. Gronden hiervoor waren, dat de wetgever bij de bepaling van art. 190 Strafv., uitgegaan is van de veronderstelling, dat kinderen beneden de zestien jaar niet die mate van verstandsontwikkeling bezitten, die noodig is om het gewicht van den af te leggen eed te beseffen. Dat deze veronderstelling een wettelijk vermoeden is, zoodat zij niet tot den eed mogen worden toegelaten. Dat daaruit volgt, dat een kind beneden dien leeftijd, hetwelk, hetzij door dwaling, hetzij door opzettelijke misleiding des rechters omtrent zijn' ouderdom, tot den eed is toegelaten en eene valsche verklaring heeft afgelegd, volgens de strafwet zich niet aan valsche getuigenis heeft schuldig gemaakt, omdat

het, daar het ook in dit geval door de wet onbekwaam is geacht om het gewicht van den eed te begrijpen, den eed niet heeft kunnen schenden. Dat niet onderzocht mag worden, of het al dan niet met oordeel des onderscheids heeft gehandeld, omdat het wegens zijn' leeftijd onbevoegd is verklaard den eed af te leggen en dus hem door de wet zelve het oordeel des onderscheids niet wordt toegekend. Mijns inziens is het eerste arrest juist, het tweede echter niet. Bij beide personen steunt de onbekwaamheid op een vermoeden van ongeloofwaardigheid. Bij de kinderen beneden de zestien jaar is hiervan de oorzaak hunne jeugd, hunne te geringe verstandsontwikkeling om 't gewicht van den eed te kunnen begrijpen; bij de crimineel veroordeelden ligt de grond in hunne zedelijke verdorvenheid. De Hooge Raad zegt, dat dat vermoeden bij kinderen een wettelijk vermoeden is in den zin van art. 1953 B. W., dit is mijns inziens onjuist, want de wet zegt niet, dat zij ongeloofwaardig zijn, maar vermoedt slechts, dat zij het zijn, en daarom, geloof ik, dat steeds onderzocht moet worden, of zij al dan niet met oordeel des onderscheids hebben gehandeld. Eén der gronden van 't arrest aangaande crimineel veroordeelden is, dat het voor hen een vrijbrief zou zijn om steeds ongestraft valsche eeden af te leggen; mij dunkt, dat deze grond ook zou pleiten voor het wel als meenedige straffen van het kind beneden de zestien jaar.

In Frankrijk heeft zich de quaestie van de crimineel veroordeelden het eerst opgedaan in het jaar 1843. Zij is toen bij arrest van het hof van cassatie van 29 Juni 1843 in bevestigenden zin beantwoord. Vóór dien tijd hadden de Fransche rechtsgeleerden strijd over de vraag, of personen, die in rechten geroepen zijn tot het geven van inlichtingen, en die inlichtingen zonder eedsaflegging gegeven hebben al dan niet ter zake van valsche getuigenis konden worden vervolgd. Chauveau en Hélie, Legraverend, Bourguignon hebben die vraag ontkennend, Rauter (*Traité théorique et pratique du droit criminel français*) heeft haar bevestigend beantwoord. Ik begrijp niet, hoe daarover strijd kon zijn, mij dunkt, dat het duidelijk is, dat hier van *faux témoignage* geen sprake kan zijn, daar een der vereischten, nml. dat de verklaring onder eede is afgelegd, hier ontbreekt.

De valsche verklaring van iemand, dat hij behoort tot eene gezindheid, die den eed verbiedt, heeft men beschouwd als eene valsche getuigenis. Mijns inziens is dit verkeerd. Een der vereischten voor valsche getuigenis is de eed of de daarmêe gelijk staande belofte. Dat vereischte is hier niet aanwezig. Wanneer b. v. een Israëliet verklaart tot de doopsgezinde gemeente, die den eed verbiedt, te behoorren, welke verklaring hij onbeëdigd doet, dan legt hij daarna, wanneer men van de veronderstelling uitgaat, dat de rechter onkundig is van zijne valsche

verklaring, de belofte af van de geheele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen, en dán pas kan hij zich aan valsche getuigenis schuldig maken, vóór dien tijd niet, want toen ontbrak de eed of de belofte. Weet de rechter, dat hij een' anderen godsdienst belijdt, dan hij opgeeft, en blijft hij volhouden, dan moet hij mijns inziens beschouwd worden den eed niet af te willen leggen en moeten de bepalingen van de artt. 179 en 180 Wetb. v. Strafv. hier toegepast worden.

Wanneer de getuige den eed niet aflegt op de wettelijk voorgeschreven wijze, wanneer hij b. v. het eedsformulier niet nauwkeurig nazegt, dan geloof ik, dat die verklaring met den eed gelijk gesteld moet worden, mits zij geschied zij onder aanroeping der godheid, want dan zijn belofte en aanroeping der godheid aanwezig, en die zijn mijns inziens voldoende om faux témoignage te doen ontstaan.

Kan de getuige, die, om zich zelve niet te beschuldigen, eene valsche getuigenis aflegt, vervolgd worden? Het Fransche Hof van Cassatie neemt aan van wel, om reden, dat de wet geen uitzondering maakt, dat hij door de godheid tot getuige van zijne woorden aan te roepen niet vrijgesteld was van de vervulling der plichten, die de eed hem oplegt (arrest van 27 Augs. 1824). Chauveau en Hélie zijn 't niet eens met dat arrest op volgende gronden. De getuige moet de waarheid zeggen aan de

rechters, zelfs als zij hem nadeelig is, doet hij het in 't laatste geval niet, dan begaat hij eene onzedelijke handeling, maar niet faux témoignage, want hij verandert van rol, hij is geen getuige meer, hij wordt zelf verdachte van 't oogenblik af, dat zijne getuigenis tot gevolg kan hebben, dat hij zelf beschuldigde wordt. Het opzet is hier niet gericht op de benadeeling van een' ander, maar op zelfbehoud. Zij beroepen zich verder op de oude fransche jurisprudentie, die het niet als faux témoignage strafte, omdat de getuigenis zich alleen uitstrekke tot verklaring in de zaak van een' ander. Mijns inziens is het wel faux témoignage. De getuige belooft de waarheid te zullen zeggen, 't geen hij in dit geval willens en wetens niet doet, hij spreekt wel is waar onwaarheid om zichzelve te redden, dat misschien van invloed kan zijn op de mate van strafbaarheid, doch niet op de quaestie, of het al dan niet faux témoignage is. Hij had kunnen weigeren te antwoorden, hetgeen altijd nog beter is dan onwaarheid te spreken.

Onder faux témoignage vallen ook niet verklaringen onder eede van deskundigen, want die zijn niet omtrent persoonlijk waargenomen feiten afgelegd. Dat oordeelvellingen, gissingen enz. er niet onder vallen, is duidelijk.

2°. *Verkorting van de waarheid.* Dat is niet alleen het opgeven van onware feiten, maar ook het verzwijgen van ware. Dit laatste heeft men wel eens ontkend, op

grond dat er dan geen verklaring is, en er dus van faux témoignage geen sprake kan zijn. Dit is echter onjuist. De getuige belooft onder eede de geheele waarheid te zeggen. Verzwijgt hij nu feiten, dan zegt hij niet de geheele waarheid en wordt de geheele verklaring door de gedeeltelijke verzwijging onwaar. De wet straft le faux témoignage, niet la fausse déclaration dans le témoignage.

Weigering om te antwoorden is geen faux témoignage. Wil men iemand vervolgen voor faux témoignage, dan moet er toch eene verklaring zijn, en die ontbreekt hier. Het wordt trouwens ook duidelijk aangetoond door de artt. 179 en 180 Wetb. v. Strafv., waarin strafbepalingen vermeld staan op zoodanige weigering.

Ten onrechte stellen het Fransche Hof van Cassatie en Chauveau en Hélie het verzwijgen van eene omstandigheid, die geen invloed heeft op de beslissing van het geding gelijk met weigering om te getuigen. Zij spreken van reticence en verstaan daaronder weigering om op eene bepaalde vraag antwoord te geven; dit is echter verkeerd, reticence is verzwijging van eene bepaalde zaak. Maar verondersteld dat het weigering beteekent, dan kan ik mij niet vereenigen met hunne beslissingen op dat punt.

Het Fransche Hof van Cassatie heeft namelijk beslist, dat de weigering om op een bepaald punt te getuigen dan

faux témoignage is, wanneer het gelijk staat met de bewering van een positief feit, dat strijdig met de waarheid is, hetzij ten voordeele, hetzij ten nadeele van den beschuldigde. Chauveau en Hélie zeggen hieromtrent, het hangt er van af, wat voor invloed die weigering op de verklaring heeft, geeft zij haar eene beteekenis, tegenstrijdig aan de waarheid, dan is het *faux témoignage*, heeft zij echter dien invloed niet, als de getuige b. v. alles zegt, maar den dag niet wil opnoemen, dan is dat wel verkeerd, maar geen *faux témoignage*.

Naar mijn oordeel kan weigering om te getuigen, al is het maar op een enkel punt, nooit *faux témoignage* zijn, want er is geen verkorting der waarheid aanwezig. Maar, zooals ik reeds zeide, beteekent reticence verzwijging van eene bepaalde zaak. Dit is natuurlijk altijd verkorting der waarheid, hoe onbeteekenend de verzwegen zaak ook moge zijn. Eene tweede vraag echter is of het altijd *faux témoignage* is? Het hangt er van af of het derde vereischte, mogelijke invloed van de verkorting van de waarheid op de beslissing van het geding aanwezig is. Wanneer de verzwijging van eene zaak in het voordeel of nadeel van den beschuldigde is, dan is er *faux témoignage*, heeft echter de verzwegen zaak er niets mée te maken, is het eene zaak van zeer weinig belang, dan is er geen *faux témoignage*.

Rauter is niet zeer consequent in zijne redeneering

op dat punt. Hij zegt eerst op bl. 79, dat opzettelijke verzwijging altijd faux témoignage is, omdat het de plicht van den getuige is alles wat hij weet te zeggen, hij belooft dat bij eede en de vervulling van dien plicht is hem opgelegd in 't belang van de strafwet en van de justitie. Een paar regels verder zegt hij, dat de verzwijging van bijomstandigheden, b. v. naam, voornaam en domicilie geen faux témoignage is, tenzij de verzwijging daarvan invloed hebbe op zijne verklaring aangaande de misdaad.

Is er faux témoignage, indien de getuige de waarheid zegt, denkende de onwaarheid te zeggen?

Ja, zegt Rauter, want de overtreding bestaat daarin, dat men anders getuigt, dan 't geen men denkt, dat waarheid is. Chauveau en Hélie zijn hiertegen om reden, dat de wet niet de misdadige bedoeling alleen straft en omdat, indien de getuige de waarheid heeft gezegd, al was 't zonder het te weten, de rechters niet in dwaling konden gebracht worden. Mijns inziens is het geen faux témoignage, de voornaamste overtreding is toch, dat men onwaarheid spreekt, en dat is hier niet het geval, trouwens zou het ook moeilijk te ontdekken zijn, of de getuige, die de waarheid spreekt, het bij ongeluk doet.

3°. *De verkorting van de waarheid moet van invloed kunnen zijn op de beslissing van 't geding.*

Faux témoignage is een van de soorten van valsheid,

een van de elementen van valscheid is possibilité de préjudice, dus ook van faux témoignage. De verandering van de waarheid, zoowel in getuigenis als in geschrift, is, zoo zij geen schade berokkenen kan, de uitdrukking van eene misdadige gedachte, maar heeft geen nadeeligen invloed. De wet straft alleen de menschelijke daden, wanneer zij de belangen, waarvoor het de taak der wet is te zorgen, bedreigen of benadeelen. De valsche getuigenis behoeft niet van invloed geweest te zijn op de beslissing van 't geding, het is voldoende, dat de mogelijkheid daartoe bestond. De valsche getuige dus, die tegen den beschuldigde getuigd heeft, zal vervolgd worden wegens faux témoignage, al is de beschuldigde vrijgesproken. Volgens Chauveau en Hélie moet men onderscheid maken of de onwaarheid betrekking heeft op de hoofd- of op bijkomende omstandigheden van de daad, omdat eene valsche verklaring betreffende de bijkomende omstandigheden ophoudt nadeelaanbrengend te zijn en niet voldoende is om de justitie op een dwaalspoor te brengen. Het is wel eene onzedelijke daad, maar het maatschappelijk belang lijdt er niet onder. En dan is het ook moeilijk om hier dwaling van kwade trouw te onderscheiden; de getuige toch, die de waarheid zegt omtrent het hoofdfeit, heeft meestal geen belang om de onwaarheid te spreken aangaande de bijkomende omstandigheden. Zoo heeft ook het Fransche Hof van Cassatie beslist. Mijns

inziens is dit goed te keuren, het is de bevestiging van het vereischte, dat de verkorting van de waarheid invloed moet kunnen hebben op de beslissing van 't geding.

Men zou daar tegen kunnen zeggen als echter de bijkomende omstandigheden invloed hebben op 't geding, wat dan? Meestal zal het zoo niet zijn, wanneer het echter het geval is, dan zijn het geen bijkomende omstandigheden meer, maar worden zij hoofdomstandigheden.

Wat de hoofd-, wat de bijkomende omstandigheden zijn, daarvoor is het moeielijk een' vasten regel te stellen; in 't algemeen zijn de hoofdomstandigheden diegene, die het bewijs van 't hoofdfeit en de verzwarende omstandigheden van dat feit vormen, zoo zal b. v. de dag waarop, de plaats waar iets geschied is, meestal bijkomende omstandigheid zijn; wanneer echter het bewijs van de misdaad verbonden is aan het bepalen van den dag, of wanneer een van beiden het bewijs is van de waarheid of de valsheid van de verklaring, dan zijn zij hoofdomstandigheden. Sommigen beweren, dat de getuige eene hoofdomstandigheid vervalscht, wanneer hij zijn naam, zijne qualiteit, of zijne verwantschap met den beschuldigde valsch opgeeft, op grond dat die voorafgaande vragen nauw verbonden zijn met de geheele getuigenis, dat zij dienen om den graad van vertrouwen vast te stellen, die de getuigenis oplevert, dat zij als faux témoignage moeten gestraft worden. Chauveau en

Hélie zijn het hier niet meê eens, omdat art 317 van den Code d'Instruction Criminelle, na voorgeschreven te hebben het eedsformulier en de verschillende vragen, die aan de verklaring vooraf moeten gaan, er bijvoegt: *Cela fait, les témoins déposeront oralement.* De wet maakt dus onderscheid tusschen de voorafgaande vragen en de eigenlijke verklaring. Is *faux témoignage* op beiden toepasselijk? Neen, zeggen Chauveau en Hélie, de C. P. heeft alleen de verklaring op 't oog gehad, hij straft de *faux témoignage* soit contre l'accusé soit en sa faveur. De C. P. is *strictae interpretationis*, dus mag men niet daar buiten gaan. De opgave van naam enz. is wel gewichtig, want zij duidt aan de betrekking van den getuige tot den beschuldigde en den graad van vertrouwen, dien men in zijne verklaring kan stellen, maar daaruit volgt niet, dat zij deel uitmaakt van de getuigenis. De getuigenis bestaat uit hetgeen de getuige gezien of gehoord heeft met betrekking tot het geding, alleen de vervalsching daarvan kan *faux témoignage* zijn. Mijns inziens is de meening van Chauveau en Hélie de juiste. Ook in ons Wetboek van Strafvordering staat in art. 183 al. 4: „Hierna (d. w. z. na de opgave van naam enz.) zullen de getuigen hunne verklaringen mondeling afleggen.” Dus ook bij ons is de eigenlijke getuigenis afgescheiden van de opgave van naam enz. Men zou hiertegen kunnen aanvoeren, dat de eedsaflegging vóór

de opgave van naam geschiedt en dus ook deze daaronder begrepen is, doch de naam, qualiteit enz. zijn bijkomende omstandigheden, wier vervalsching meestal geen invloed heeft op de beslissing van 't geding en dus geen grond voor faux témoignage opleveren. Dit zou wel het geval kunnen zijn, wanneer de beslissing van 't geding van de opgave van den naam of de qualiteit van den getuige afhangt, 't geen echter wel zelden zal gebeuren.

4°. *Opzet.* Het vierde en laatste vereischte is opzet, hetgeen daarin bestaat, dat degeen, die getuigt, geweten heeft, dat hij iets onwaars voor waar heeft verklaard. Moet het opzet zijn gericht op verkorting der waarheid alleen of ook op voor- of nadeel van den beklaagde? Wanneer men uitgaat van de opvatting dat valsche getuigenis niet is een misdrijf tegen den persoon, dan is het voldoende, dat het opzet alleen gericht is op verkorting der waarheid, en zoo het ook op voor- of nadeel van den beschuldigde is gericht, dan stelt dat eene omstandigheid daar, die van invloed kan zijn op de hoegrootheid der straf, maar niet op de quaestie, of er valsche getuigenis is afgelegd of niet. De C. P. echter, die faux témoignage beschouwd als een misdrijf tegen den persoon, eischt, dat het opzet ook gericht zij tegen voor- of nadeel van den beschuldigde, de artt. 361 en 362 spreken van faux témoignage soit contre l'accusé, soit en sa faveur.

Herroeping. Eene getuigenis is eerst voltooid, zoodra zij niet meer herroepen kan worden. De vraag is hoe lang herroeping nog geldig plaats kan hebben? Zoo zij na afloop van 't geding geschiedt, spreekt het van zelf, dat zij dan niet vrijstelt van de vervolging wegens valsche getuigenis. Zoo zij echter plaats heeft gedurende 't onderzoek, is zij dan geldig? Het Fransche hof van Cassatie nam bij verschillende arresten (4 Juli 1833 en 19 April 1839) aan, dat de herroeping geldig is, zoolang zij geschiedt vóór de sluiting van het onderzoek. De Hooge Raad der Nederlanden zegt daarentegen, dat de herroeping te laat kan zijn: 1°. als de rechter volgens art. 195 W. v. Strafv. schorsing van 't geding had gelast; 2°. wanneer de zaak verdaagd was buiten toedoen van den getuige of de getuige op nieuw was opgeroepen om getuigenis af te leggen. Ik ben het met dit laatste niet eens, want wanneer de getuige dan bij die nieuwe oproeping getuigenis aflegt en herroept, dan is die herroeping mijns inziens geldig, omdat die getuigenis geen nieuwe is, maar eene voortzetting van de eerste verklaring, daar zij onder verband van denzelfden eed geschiedt. Volgens mijne meening is de herroeping geldig, zoo zij gedurende het onderzoek geschiedt, met die uitzondering echter, dat zij te laat is, wanneer de rechter volgens art. 195 Wetb. van Strafv. schorsing van het geding had gelast, omdat in dat geval

de getuige verdacht is van valsheid en er te dien opzichte maatregelen zijn genomen.

Poging. Is poging tot faux témoignage strafbaar? Rauter beantwoordt die vraag bevestigend en zegt, dat zij met dezelfde straf moet gestraft worden als de voltooide misdaad. Hij, die in zijne valsche verklaring door een toeval gestoord wordt, is schuldig aan poging tot faux témoignage, alhoewel hij zijne verklaring niet geheel voleindigd heeft, mits zij reeds iets positiefs bevatte. Maar toch, zegt hij verder, moet men dengene, wiens verklaring door een toeval gestoord wordt, niet te spoedig veroordeelen, omdat hij misschien vóór het sluiten van 't onderzoek had kunnen herroepen. Chauveau en Hélie zijn van meening, dat men bij faux témoignage niet van poging kan spreken, omdat poging veronderstelt een begin van uitvoering van de misdaad, en eene onvoltooide getuigenis niet beschouwd kan worden als een begin van uitvoering van faux témoignage, omdat haar karakter onbepaald blijft, en omdat hare valsheid niet voldoende beoordeeld kan worden. De elementen van 't begin van uitvoering zouden zich kunnen bevinden in eene onvoltooide of ten minste nog niet herroepen verklaring, waarvan de debatten dadelijk de valsheid zouden aantoonen, maar, indien 't onderzoek niet gëeindigd is, indien de getuige nog kan herroepen, vervalt die verklaring op 't oogenblik zelf van de herroeping. Zijne handeling wordt eerst strafbaar,

nadat herroeping onmogelijk is geworden, hetzij door sluiting van 't onderzoek, hetzij door een bij den dader opgekomen beletsel, omdat hij de gelegenheid om de getuigenis te herroepen, heeft laten voorbijgaan. Dan kan echter geen sprake van poging meer zijn, want het misdrijf is op dat oogenblik voltooid. De heer Texeira de Mattos (bijdrage tot de leer van den meineed) is het niet eens met Chauveau en Hélie, hij zegt: volgens art. 2 C. P. begint strafbare poging met de uitwendige handeling, die tot de uitvoering zelve van 't misdrijf behoort, zoodat in casu poging aanwezig is, zoodra de dader, na voorafgegane valsche verklaring, met het uitspreken van de eedsformule aangevangen is. Hij zegt verder, dat de opvatting van Chauveau en Hélie eene uitzondering bevat op den algemeenen regel van art. 2 C. P., zonder dat eenig wetsartikel tot staving van hare juistheid wordt aangevoerd, dat zij berust op eene bedoeling, die men den wetgever toeschrijft, die echter nergens door hem is geopenbaard, en die tot bedrog en onzedelijkheid aanleiding kan geven, dat de wetgever, als hij die bedoeling had gehad, in eene speciale wetsbepaling de poging tot valsche getuigenis en meineed straffeloos had moeten stellen.

Mijns inziens is de vraag of poging tot faux témoignage strafbaar is, eene verkeerde. Want neemt men aan, dat er poging tot meineed kan zijn, dan is zij zeer

zeker strafbaar, want er is, zooals de heer Texeira de Mattos zegt, geen grond om eene uitzondering te maken op art. 2 C. P.

Voordat men echter de strafbaarheid van de poging vaststelt, moet men uitmaken of poging tot meeneed mogelijk is. Rauter en Texeira de Mattos zeggen van wel, Chauveau en Hélie van niet. Ik ben het met geen van beide partijen eens. Ik geloof niet, dat men hierop een absoluut antwoord kan geven, maar dat men onderscheid moet maken of de eedsformule aan de verklaring voorafgaat of haar volgt.

In 't eerste geval kan mijns inziens van poging geen sprake zijn. Poging veronderstelt een begin van uitvoering en dat is hier niet aanwezig, het misdrijf is dadelijk voltooid. Wanneer iemand b. v. gedurende 't afleggen van zijne valsche verklaring dood valt, dan kan men toch niet zeggen, dat er een begin van uitvoering is. Is de onwaarheid gezegd, dan is het misdrijf voltooid, is zij 't niet, dan is er geen misdrijf; of hij de bedoeling had de onwaarheid te zeggen, doet niets ter zake. Trekt iemand na afgelegde verklaring zijne woorden weêr in, dan is er ook geen poging, maar dan is dat vrijwillig terugtreden zooals bij andere misdrijven.

Wanneer de eedsformule op de verklaring volgt, zooals in 't militaire recht geschiedt en ook in 't burg. recht bij den decisoiren en suppletoiren eed, dan is

het eene andere quaestie en geloof ik, dat men wel van poging zou kunnen spreken. Wanneer iemand b. v. eene valsche verklaring heeft afgelegd en hij wordt door omstandigheden, van zijn' wil onafhankelijk, verhinderd de eedsformule af te leggen, dan is er natuurlijk geen faux témoignage, want de eed ontbreekt, maar mij dunkt dat men de afgelegde verklaring als een begin van uitvoering van faux témoignage zou kunnen beschouwen en in dat geval zou ik dus de mogelijkheid van poging aannemen.

Zooals ik reeds te voren gezegd heb, kan er volgens den C. P., faux témoignage zijn òf en matière criminelle òf en matière civile. Faux témoignage en matière criminelle kan ook weêr drieledig zijn: en matière criminelle, en matière correctionnelle en en matière de police. Volgens de artt. 361 en 362 is de faux témoignage in die drie gevallen slechts strafbaar, zoo zij afgelegd is ten voor- of ten nadeele van den beschuldigde. De wetgever heeft geen onderscheid gemaakt tusschen faux témoignage tegen den beschuldigde of ten zijnen voordeele afgelegd. Chauveau en Hélie vinden dit verkeerd, om reden, dat de gevolgen niet dezelfde zijn. De faux témoignage ten voordeele van den beschuldigde is dikwijls eene handeling uit zwakheid of uit verkeerd geplaatst medelijden gepleegd. Die ten nadeele kan niet anders dan uit haat of uit wraak zijn

afgelegd. Ook zijn de gevolgen ten opzichte der maatschappij niet dezelfde. Zoo zij ten voordeele afgelegd is, kan de faux témoignage den schuldige onttrekken aan de straf, die hij verdiend heeft, maar hij beleedigt alleen de maatschappij, door haar de bestraffing van de misdaad te ontnemen. Ten nadeele afgelegd, treft zij zoowel den beschuldigde als de maatschappij, die slechts de misdaad moet straffen. De ontwerpers van den C. P. hadden wel gelet op dit onderscheid en de Code zelf richt zich gedeeltelijk naar deze opvatting, door als straf op te leggen doodstraf, of travaux forcés à perpétuité in het geval dat de valsche verklaring gericht is tegen eenen beschuldigde, die tot eene van die beide straffen veroordeeld is (art. 361 al 2). Maar dat is dan ook het eenige geval in den C. P., waarin dit onderscheid gemaakt wordt. In het Corps législatif vond men, dat zij wel is waar niet dezelfde afschuwelijkheid ten gevolge hebben, maar dat zij toch beiden ten doel hebben de justitie te misleiden; dat men beiden even streng moest straffen om het juiste evenwicht te houden tusschen het belang der maatschappij en dat der private personen, en om tevens te voorkomen de verkeerd geplaatste en gevaarlijke neiging om een' beschuldigde te redden. Chauveau en Hélie zijn het hier niet meê eens, omdat de wet de regels der moraal in acht moet nemen, en zij niet twee feiten kan gelijkstellen, wanneer zij tegelijkertijd erkent,

dat die daden niet van dezelfde slechtheid getuigen. Mijns inziens moet de wet er geen onderscheid tusschen maken. Wanneer de valsche getuigenis ten voordeele van den beschuldigde afgelegd is, dan kan het motief even slecht zijn als in het andere geval; hij zou het b. v. kunnen gedaan hebben in de hoop, dat een ander beschuldigd werd, men zou dan in ieder speciaal geval onderzoek moeten doen naar het motief, hetgeen dikwijls moeilijk te ontdekken zou zijn.

Faux témoignage en matière civile, dat behandeld wordt in art. 363, verschilt in enkele opzichten van die en *matière criminelle*, maar de kenteekenen zijn over het algemeen dezelfde. In crimineele zaken is de bestraffing als misdaad van valsheid beperkt tot getuigenis ten voor- of ten nadeele van den beschuldigde. In civiele zaken worden alle leugenachtige getuigenissen als valsheid gestraft, mits zij een' ander benadeelen kunnen. In eerstgenoemde zaken kan de getuige herroepen tot aan het einde van het onderzoek, in civiele, waar dikwijls geen mondeling debat is, is de misdaad volbracht op het oogenblik dat de getuigenis afgelegd en onderteekend is, en kan de getuige dus niet meer herroepen.

Straf op faux témoignage. In de oude wetgevingen huldigde men de leer der talio; de getuige, die eene valsche verklaring had afgelegd, werd gestraft met het kwaad, dat zijne valsche verklaring veroorzaakt

had, dit was o. a. in de Mozaïsche ¹⁾ wet voorgescreven.

De wet der twaalf tafelen bepaalde, dat de valsche getuige van de Tarpejische rots moest geworpen worden; later vigeerden de straffen van de lex Cornelia de falsis: deportatie met verbeurdverklaring der goederen, indien de schuldige vrij man was, en de doodstraf, indien hij slaaf was. Daarna werd het in sommige gevallen aan het arbitrium judicis overgelaten.

De straffen, die de C. P. stelt, zijn: op faux témoignage en matière correctionnelle, de police en civile, réclusion. Die straffen kunnen zich wijzigen door verzwarende omstandigheden, en wel in twee gevallen, de een bij crim., de andere bij de civ., correct. en politie zaken. 1°. Indien de beschuldigde tot zwaardere straf is veroordeeld dan travaux forcés à temps, dan is dat eene verzwarende omstandigheid voor den valschen getuige, die daarom dan ook dezelfde straf zal ondergaan, echter alleen zoo hij ten nadeele van den beschuldigde eene valsche verklaring heeft afgelegd. Dit is alleen toepasselijk bij faux témoignage en matière criminelle. In dit geval keert men dus als het ware weêr tot de oude straf

---

1) Animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exigis (Deuteron. Cap. XIX v. 21).

der wedervergelding terug. 2°. De tweede verzwarende omstandigheid wordt alleen bij correct., politie en civiele zaken gestraft en is gelegen in de redenen, die de faux témoignage geprovoceerd hebben. Wanneer namelijk de valsche getuige in voornoemde zaken door geld of belooning tot faux témoignage gebracht is, dan wordt hij gestraft met travaux forcés à temps. Die straf staat dus gelijk met de gewone straf op faux témoignage en matière criminelle. Hetgeen de valsche getuige ontvangen heeft wordt verbeurd verklaard; dit staat vermeld in art. 364 al. 2, maar slaat klaarblijkelijk ook op crimineele zaken, anders toch zou er „dans tous ces cas” staan.

In art. 365 wordt behandeld de actieve omkoopning van getuigen, die zwaarder gestraft wordt dan valsche getuigenis, en wel met één straf hooger. In het ontwerp van den C. P. stond er gelijke straf op. Bij de beraadslagingen hierover in den Conseil d'Etat was de Cessac van meening, dat omkoopning van getuigen zwaarder moest gestraft worden dan de valsche getuigenis zelve, omdat zij twee kwade gevolgen heeft, het verleiden van den getuige en het in het verderf storten van den beschuldigde, hij stelde daarom voor het met één straf hooger te straffen. Dit werd aangenomen ook op grond dat de omkoopner meer is dan een gewoon medeplichtige, daar het voor zijn belang alleen is, dat de misdaad van

faux témoignage begaan is, en in zijne hand de valsche getuige niets dan een instrument is. 1)

Mijns inziens is er geen reden voor die hoogere straf. Want het kan zich zeer goed voordoen, dat de getuige geen manus ministra is, dus zijn' wil heeft, dan vind ik den getuige slechter, of althans even slecht als de omkooper, en er kunnen zich ook gevallen voordoen, dat de getuige zonder twijfel misdadiger is dan de omkooper, b. v. als een vader getuigen omkoopt om zijn' zoon te redden, dan is de vader toch zeker minder slecht te noemen dan de getuigen, ook gaat in dit voorbeeld de bewering niet op, dat het alleen in het belang van den omkooper is, dat er faux témoignage is afgelegd. De omkoopning en de faux témoignage zijn twee handelingen, die streven naar één doel, maar met een verschillend karakter, de omkoopning is eene provocatie door giften of beloften om de misdaad van faux témoignage te doen begaan.

De Hooge Raad heeft bij arrest van 30 Augustus 1843 uitgemaakt, dat omkoopning van getuigen door den wetgever niet beschouwd is als eene medeplichtigheid van valsche getuigenis, maar dat het een crimen sui generis is. Chauveau en Hélie, Rauter en ook het Fransche Hof van Cassatie (in verschillende arresten) zijn van eene

---

1) Dit is in Frankrijk later weêr veranderd in gelijke straf door de wet van 18 April 1832.

tegenovergestelde meening. Mijns inziens is er geen reden om het als een crimen sui generis te beschouwen. Dat het in een speciaal wetsartikel vermeld staat is naar mijn oordeel daarom gedaan, omdat men den omkooper zwaarder heeft willen straffen dan den gewonen medeplichtige, die in den C. P. dezelfde straf ondergaat als de dader, maar sluit mijns inziens niet uit, dat het overigens onder medeplichtigheid valt. Volgens deze opvatting is de valsche getuige de dader, de omkooper de medeplichtige van art. 60 alinea 1. ¹⁾ Het gevolg hiervan is, dat de omkooper slechts gestraft kan worden, als de omgekochte getuige tegen de waarheid heeft getuigd, want opdat de medeplichtige van eene misdaad gestraft kunne worden, moet de misdaad zelve begaan zijn of er moet ten minste poging toe gedaan zijn. De misdaad van faux témoignage is natuurlijk eerst aanwezig, wanneer de getuige zijne valsche verklaring heeft afgelegd, en zoolang hij dit niet gedaan heeft, kan er geen medeplichtigheid zijn.

Poging tot omkoopning is mijns inziens niet strafbaar, want er is geen strafbare handeling op gevolgd; wanneer de auctor materialis (de getuige) geen strafbare handeling gepleegd heeft, dan kan ook de auctor intellectualis (de

---

1) Volgens het nieuwe strafwetboek is de kooper de intellectueele dader.

omkoopster) niet gestraft worden. Dit sluit echter niet uit, dat de omkoopster gestraft kan worden, al wordt de valsche getuige zelf vrijgesproken. Door die uitspraak wordt niet uitgemaakt, dat er geen valsche verklaring gedaan is, maar dat naar den loop der omstandigheden de valsche getuige niet gestraft moet worden. Wanneer b. v. de valsche getuige ter goeder trouw heeft gehandeld, dan is er wel eene valsche verklaring, maar de getuige is niet strafbaar, hij was slechts het instrument van den omkoopster, die natuurlijk wel strafbaar is. Gaat men van de opvatting uit, dat omkoopster van getuigen een crimen sui generis is, dan moet men den omkoopster straffen zelfs wanneer er geen faux témoignage op gevolgd is, mits natuurlijk de vereischten van poging aanwezig zijn, want men mag geen uitzondering maken op art. 2 C. P.

Van *faux serment* wordt alleen gesproken in art. 366 en deze wordt strafbaar gesteld, zoo hij gedefereerd of gerefereerd is en matière civile.

Naar aanleiding hiervan heeft zich de quaestie voorgedaan, of art. 366 ook toepasselijk is op den suppletorien eed. Wilde men zich houden aan de woorden ¹⁾ van de commissie uit het Corps législatif, dan zou het voorzeker alleen op den decisoren eed toepasselijk zijn.

---

1) La commission est persuadée, que le serment, dont on entend parler dans cet article, ne peut être que le serment décisoire.

Het antwoord van den Conseil d'Etat op voornoemd rapport, waarin de volgende woorden voorkomen: „Quant à la partie, ou le serment a été déféré par elle ou il l'a été d'office doelt op beide eeden. Het is echter duidelijk, dat in dit art. beide bedoeld worden, daar onder déféré ook de supplétoire begrepen is, als zijnde de serment déféré d'office. Référé slaat natuurlijk alleen op den decisoiren eed, daar de supplétoire niet meer overgedragen kan worden.

De vereischen voor faux serment zijn in hoofdzaak dezelfde als van faux témoignage, met die uitzondering echter, dat hier geen verklaring vereischt wordt, maar slechts een eed. Zij zijn 1° aflegging van supplétoiren of decisoiren eed in een civiel proces; 2° verkorting der waarheid betreffende een feit, waaromtrent de eed dient als middel tot beslissing; 3°. opzet.

De straf, er op gesteld, is dégradation civique, dus minder zwaar dan faux témoignage en matière civile.

De eed moet afgelegd zijn in een civiel proces; dit is eene veel te beperkte bepaling, want verscheidene eeden vallen daardoor buiten de strafbepaling van den C. P. o. a. de eed bij boedelscheiding, de verificatie-eed, de manifestatie-eed; het nieuwe strafwetboek heeft dit veel ruimer opgevat en alle meineeden, ook buiten civiel proces, strafbaar gesteld.

Volgens art. 1973 B. W. kan de partij, die den eed

heeft opgedragen of teruggewezen, niet beweren, dat de aldus afgelegde eed valsch is. De Hooge Raad heeft echter bij arrest van 16 Mei 1843 beslist, dat het Openbaar Ministerie de bevoegdheid heeft om, zoo daartoe termen zijn, den persoon, die dergelijken eed valsche-lijk heeft afgelegd, wegens meened te vervolgen. Dit is natuurlijk in 't belang der maatschappelijke orde, die eischt, dat de misdaad van meened niet onge-straft blijve. Deze bepaling van art. 1973 B. W. is alleen toepasselijk op den decisoiren eed, dus bij den suppletoiren kan de tegenpartij de valscheid daarvan beweren. Het spreekt van zelf, dat, wanneer de per-soon, die den valschen eed aflegt, te goeder trouw is, d. w. z. indien hij gelooft, dat het feit, hetwelk hij door den eed bevestigt, waar is, hij niet wegens meened kan vervolgd worden.

Is art. 366 toepasselijk op hem, die een' valschen eed aflegt met de bedoeling eene zaak terug te krijgen, die hem verschuldigd is, welke schuld echter door zijn' tegenstander ontkend wordt? Carnot beantwoordt die vraag ontkennend, hij zegt: Verondersteld dat een persoon, aan wien de eed opgedragen wordt over de teruggave van een depositum, dat hem toevertrouwd is, verklaart het niet gekregen te hebben met de eenige be-doeling om zich daardoor schadeloos te stellen voor eene som, die hem verschuldigd is door de tegenpartij en die

deze weigert te betalen, dan maakt hij zich niet schuldig aan de misdaad van faux serment, hij doet naar zijn geweten eene rechtvaardige daad door eene som terug te houden, die hem toebehoort, hij brengt niemand nadeel aan, hij maakt alleen van een verkeerd middel gebruik.

Chauveau en Hélie, Rauter en vele anderen hebben die vraag in tegenovergestelden zin beantwoord en mijns inziens is dat de juiste opvatting. De persoon in het voorbeeld van Carnot maakt zich wel aan meened schuldig, want hij verkort met opzet de waarheid, hij bedient zich van een misdadig middel om de som terug te krijgen, ook in 't recht worden de middelen niet geheiligd door het doel, en waar Carnot zegt, dat hij niemand nadeel aanbrengt, daar kan men tegen zeggen, dat hij de maatschappij benadeelt, door het vertrouwen, dat men in den eed stelt, te schenden.

HET NIEUWE STRAFWETBOEK.

In het nieuwe Strafwetboek wordt de meineed behandeld in den 9^{den} titel van het tweede boek, voorafgaande aan de titels over muntmisdrijven, valscheid in zegels en merken en valscheid in geschriften. Zooals ik in 't begin reeds zeide, huldigt het Strafwetboek de moderne opvatting van den meineed als misdrijf tegen het openbaar vertrouwen. Slechts één artikel wordt er aan gewijd, in welk opzicht het Strafwetboek dus verschilt met het ontwerp, dat er twee over had. Dit artikel (207) luidt als volgt: „Hij, die in de gevallen waarin een wettelijk voorschrift eene verklaring onder eede vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, mondeling of schriftelijk, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemagtigde, opzettelijk eene valsche verklaring onder eede aflegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Indien de valsche verklaring onder eede is afgelegd in eene strafzaak ten nadeele van den beklaagde of verdachte,

wordt de schuldige gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren.

Met den eed staat gelijk de belofte of bevestiging die krachtens de wet voor den eed in de plaats treedt...

Ontzetting van de in art. 28 n°. 1—4 vermelde rechten kan worden uitgesproken."

Men ziet hieruit, dat het onderscheid, dat de C. P. maakt tusschen valsche getuigenis en meined, vervallen is en dat hierin alle verklaringen onder eede, niet zooals in den C. P. slechts valsche getuigenis, decisoire en suppletoire eed, worden strafbaar gesteld, indien ze door een wettelijk voorschrift worden gevorderd of daaraan rechtsgevolgen worden verbonden. De manifestatie-eed, de verificatie-eed enz., die buiten de bepalingen van den C. P. staan, vallen dus ook hieronder. Door dit artikel zijn ook de quaesties vervallen, die zich dikwijls bij den C. P. voordeden, nam. of men onder „matière civile" al dan niet „aanhangig rechtsgeding" moest verstaan. Men heeft één verzwarende omstandigheid aangenomen, nam. wanneer de verklaring onder eede is afgelegd in eene strafzaak ten nadeele van den beklaagde of verdachte, dan is de straf, die er op staat, gevangenisstraf van ten hoogste 9 jaren. Men heeft dit bepaald, omdat dan de meined niet alleen gericht is tegen de openbare trouw, maar ook tegen den beklaagde of verdachte, waardoor vreeselijke gevolgen kunnen teweeg gebracht worden.

De gewone straf, die op meineed staat, is gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren. Bij de beraadslagingen hierover vond eene minderheid van de commissie der rapporteurs deze straf te hoog voor een' valschen belastingeed, omdat er een zeer groot onderscheid in aard is tusschen meineed in strafzaken en burgerrechtelijke gedingen en meineed in belasting zaken. De eerste toch is in de volksovertuiging een zwaar vergrijp, terwijl de laatste meer als eene ontduiking van de wet wordt beschouwd, in het eerste geval is de eed eene plechtige betuiging der waarheid, in het tweede meer eene wettelijke formule. De commissie was het met deze opvatting niet eens, naar mijn inzien terecht, omdat meineed ook in financieele zaken is eene onwaarheid opzettelijk en met voorbedachten rade uitgesproken, met de wetenschap dat de wet de verklaring der waarheid eischt. Zij was verder ook van oordeel, dat, wanneer de meening bestond, dat een belastingeed niets beteekent en slechts eene bloote formaliteit is, men die meening niet in de hand moest werken, maar haar ten strengste tegengaan.

Eene bepaling, die ook niet in den Code Pénal voorkomt, is deze, dat met den eed gelijkstaat de belofte of bevestiging, die krachtens de wet voor den eed in de plaats treedt, het gevolg hiervan is, dat hij, die zulk eene belofte schendt, b. v. de doopsgezinde,

even goed meinedig is en als zoodanig gestraft wordt, als hij, die eenen valschen eed aflegt. Het artikel eindigt met eene facultatieve straf, de rechter kan namelijk den meinedige van eenige rechten ontzetten, deze zijn: het bekleeden van ambten of van bepaalde ambten, het dienen bij de gewapende macht, het kiezen en de verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verklaringen, het zijn van raadsman of gerechtelijk bewindvoerder en het zijn van voogd, toeziende voogd, curator of toeziende curator over anderen dan eigen kinderen.

De vereischten voor meined liggen duidelijk in het artikel opgesloten, zoodat ik ze niet behoef te noemen.

Alle meined is niet strafbaar, hij is het slechts dan, als het eene verklaring geldt, waarbij de wet den eed vordert als kenteeken van waarheid, wanneer de onwaarheid dus iets betreft, waarvoor de eed als bevestiging dient. Opgaven, die niet deel uitmaken van datgene, waarvan de wet den eed vordert, kunnen geen grond voor strafbaren meined opleveren.

Wanneer eischt de wet als waarborg voor de waarheid eener verklaring eene formeele bevestiging onder een' bepaalden vorm? Dit eischt zij, waar zij aan de verklaring een bepaald gevolg in rechten toekent, als zij daaraan bewijskracht toekent of wanneer zij die verklaring vordert tot verzekering van een algemeen belang.

Te voren zeide ik reeds, dat het Ontwerp van 1879 nog een tweede artikel over den meened had, dit artikel bevatte twee redenen van straffeloosheid en luidde aldus:

Niet strafbaar is: 1° hij, die bij eene verklaring onder eede eenig feit verzwijgt, waarvan de mededeeling hem aan strafvervolging kan blootstellen;

2° de getuige, die eene valsche verklaring onder eede aflegt, zonder vooraf opmerkzaam te zijn gemaakt op zijne bevoegdheid om zich op grond van huwelijk of van bloed- of aanverwantschap van het afleggen van getuigenis te verschoonen.

Gronden voor de eerste uitzondering waren:

Men moest een einde maken aan de vele quaesties, die over dit gewichtige punt, waarover de meeste wetgevingen zwijgen, ontstaan waren. 't Is hier een strijd tusschen den plicht om te spreken en het recht om voor zelfbehoud te waken. De ontwerpers waren vóór het laatste, waren het dus eens met Rauter, die zegt: „l'hommage rendu à la vérité malgré le péril qu'il peut entraîner peut sans doute être un acte de probité et même d'héroïsme; mais la loi pénale ne demande pas aux hommes des actions héroïques.” In het Badensche en Beiersche wetboek en het Oostenrijksche Ontwerp van 1867 was ook in dit geval straffeloosheid aangenomen, het eerste ging zelfs zoo ver, door straffeloosheid te bepalen, indien de getuige, zoo hij de waarheid gezegd had, aan de openbare verachting blootge-

steld zou zijn. De ontwerpers waren het niet eens met den deutschen rijkswetgever, die in dat geval niet straffeloosheid, maar vermindering van straf stelde, omdat zij eene transactie tusschen de twee beginselen, plicht en recht van zelfbehoud, door vermindering van straf onverdedigbaar vonden. Zij stelden dus voor straffeloosheid in geval de verklaring den getuige aan strafvervolging kan blootstellen, omdat de wetgever niet van hem mag eischen, dat hij door zelfopoffering zijn' plicht jegens de maatschappij vervulle. De commissie van rapporteurs wilde bij de bespreking van deze uitzondering in plaats van „strafvervolging” lezen „strafvervolging ter zake van misdrijf” evenals in het Duitsche strafwetboek, omdat het te ver ging een' meenede ongestraft te laten, als de waarheid den meenede zou blootgesteld hebben aan de veroordeeling voor eene overtreding. Verder wilde zij de straffeloosheid uitbreiden tot het geval dat de waarheid de echtgenoot van den meenede of zijne bloedverwanten in de rechte lijn aan strafvervolging ter zake van misdrijf zou blootstellen.

De tweede uitzondering stelde men voor om redenen van billijkheid. Men redeneerde aldus. De wetgever erkent het recht van den echtgenoot en de naaste bloedverwanten van den beschuldigde om zich te verschoonen van het afleggen van getuigenis. Het hooren van voornoemde personen brengt echter geen nietigheid te weeg,

indien zij met gezamenlijke toestemming van den procureur-generaal en van den beschuldigde getuigenis afleggen, en is deze eene valsche, dan worden zij wegens meened gestraft. Er moet echter bewijs zijn, dat zij bekend waren met hun recht om zich te verschoonen, hetgeen meestal wel 't geval zal zijn, door dat in hunne tegenwoordigheid de dubbele toestemming wordt verleend, doch het wetboek van strafvordering (art. 188) erkent de mogelijkheid, dat die toestemming niet is gevraagd of gegeven, leggen zij in dat geval eene valsche verklaring af, dan brengt het hooren van die personen wel nietigheid te weeg, doch de valsche verklaring is afgelegd, en zonder uitdrukkelijke uitzondering zouden zij wegens meened kunnen vervolgd worden. Daarom vond men het billijk die uitzondering op te nemen. Mijns inziens is deze uitzondering al te mild. Het is zeker goed er iemand opmerkzaam op te maken, dat hij redenen van verschooning van 't afleggen van getuigenis kan opgeven, doet men dit echter niet, dan levert naar mijn oordeel de omstandigheid, dat de meenedige die reden niet wist en dus de wet niet kende, geen grond voor straffeloosheid op. De commissie van rapporteurs was oorspronkelijk ook vóór deze uitzondering, omdat de Staat, door de bevoegdheid tot verschooning te verleen, erkent, dat zij het getuigen der waarheid niet als plicht oplegt. Zij was echter tegen de redactie, omdat het de eigen schuld van den getuige kan zijn, dat hij niet op-

merkzaam wordt gemaakt op de bevoegdheid van verschooning, wanneer hij namelijk zijne bloedverwantschap niet opgeeft. Daarom wilde zij er aan bijgevoegd zien: „tenzij hij opzettelijk zijne betrekking als echtgenoot, bloed- of aanverwantschap heeft verzwegen.” Na verdere discussies over beide uitzonderingen echter was de commissie vóór weglating van 't geheele artikel. Zij erkende, dat het gevaarlijk is eene uitzondering vast te stellen op den regel, dat ieder verplicht is de waarheid te getuigen maar dat daartegenover staat, het algemeen aangenomen beginsel, dat niemand zichzelf behoeft te bezwaren. De Staat mag iemand niet in tweestrijd brengen tusschen zijn' plicht als burger en zijn' plicht als vader of echtgenoot, noch tusschen zijn' plicht en zijn zelfbehoud. Echter kon zij niet ontkennen, dat hier veel afhangt van de omstandigheden, en dat er altijd eenige straf, zij het ook eene zeer lichte, verdiend is. Het artikel is dan ook niet in het Strafwetboek opgenomen.

Omtrent omkoopning tot meineed heeft men geen bepaling gemaakt, omdat zij gelijk staat met die tot eenig ander misdrijf.

Herroeping is in het Strafwetboek niet als reden van straffeloosheid opgenomen, omdat men vond, dat het eenmaal voltooide misdrijf hierdoor niet wordt uitgewischt evenmin als bij andere misdrijven, terwijl de rechter in de

ruimte der strafbepaling voldoende gelegenheid vindt, om, zoo daartoe termen zijn, acht te slaan op den vrijwilligen terugkeer tot de waarheid. Men vond verder, dat zij misschien door enkele utiliteitsgronden was aan te bevelen, maar dat zij niet aan te nemen was, zonder inbreuk te maken op de beginselen, bij de andere misdrijven aangenomen.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

In L. 40 D. de legatis I (30) »sed si res aliena, cujus commercium legatarius non habet, ei cui jus possidendi non est per fideicommissum relinquatur, puto aestimationem deberi» is het niet noodig met Cujacius te lezen »cui jus possidendi est,» en niet geoorloofd in L. 49 § 2 de legatis II (31) in plaats van »merito» te stellen »immerito.»

II.

Ten onrechte beweert Ubbelohde, Archiv für die civilistische Praxis 59 bl. 247: Principaliter geht... die übereinstimmende Meinung der Parteien dahin, dasz der Empfänger die... precario gegebene Sache behalten solle, ihre Rückforderung scheint als etwas durchaus Zufälliges.

III.

Door de artt. 826 en 827 B. W. wordt geen uitzondering ten opzichte des vruchtgebruikers op het beginsel van art 658 B. W. gemaakt.

IV.

Eene natuurlijke verbintenis is voor novatie vatbaar.

V.

De hypothecaire schuldeischer, wien ingeval van wanpraestatie van zijn' schuldenaar onherroepelijke volmacht verleend is tot verkoop der aan hem verbonden perceelen, kan den erfgenaam van den schuldenaar, zoolang deze in termen van beraad is, niet sommeren tot betaling der hypothecaire schuld en niet van zijn recht tot verkoop gebruik maken.

VI.

In het uittreksel eener acte van huwelijksvoorwaarden, dat overgeschreven wordt ter griffie der Rechtbank, behoeft niet opgenomen te worden de beschrijving der roerende goederen, die door de echtgenooten ten huwelijk worden aangebracht.

VII.

Ten onrechte wordt door Mr. de Pinto, Handleiding tot het Burg. Weth. I § 3.6, tot het begrip van afwezigheid nog gevorderd onzekerheid van bestaan.

VIII.

Art. 1345 B. W. is af te keuren.

IX.

Brand op zee uit onbekende oorzaak is voor den schipper tegenover den inlander geen overmacht, die hem van verantwoordelijkheid voor de schade ontheft.

X.

De eigendom van wisselbrieven kan na het faillissement van den betrokkene door middel van endossement worden overgedragen.

XI.

Het bij rechterlijk vonnis gehomologeerd accoord is eene

wederkeerige overeenkomst, waarvan wegens wanpraestatie de ontbinding kan worden gevraagd.

XII.

Art. 4 N°. 6 W. v. B. Rv. is niet toepasselijk na de boedelscheiding.

XIII.

De gedaagde vreemdeling, eisch doende in reconventie, is niet verplicht tot het stellen van zekerheid.

XIV.

Wanneer verwondingen en slagen, met opzet toegebracht, den dood hebben veroorzaakt, moet de dader, zelfs dan wanneer hij den animus occidendi niet had, volgens den C. P. schuldig worden verklaard aan moedwilligen doodslag.

XV.

Het dragen van een zakpistool moet gerekend worden onder het dragen van verboden wapenen.

XVI.

Terecht is in het nieuwe Strafwetboek de levenslange gevangenisstraf opgenomen.

XVII.

Ten onrechte heeft het Prov. Gerechtshof in Noord-Holland beslist, dat art. 190 Wetb. van Strafv. zich uitstrekt tot personen, die in staat van gevangenschap als getuigen verschijnen, omdat zij op dat oogenblik de tegen hen bij eindvonnis uitgesproken correctionele straf ondergaan.

XVIII.

Art. 167 al. 2 der Grondwet doelt op die plaatsen, waar de wetten en reglementen in 1848 de godsdienst-oefening buiten de gebouwen toelieten en niet alleen op die, waar van die toelating gebruik werd gemaakt.

XIX.

De nederlandsche strafwetgeving moest de bevoegdheid hebben den vreemdeling, die een politiek misdrijf tegen

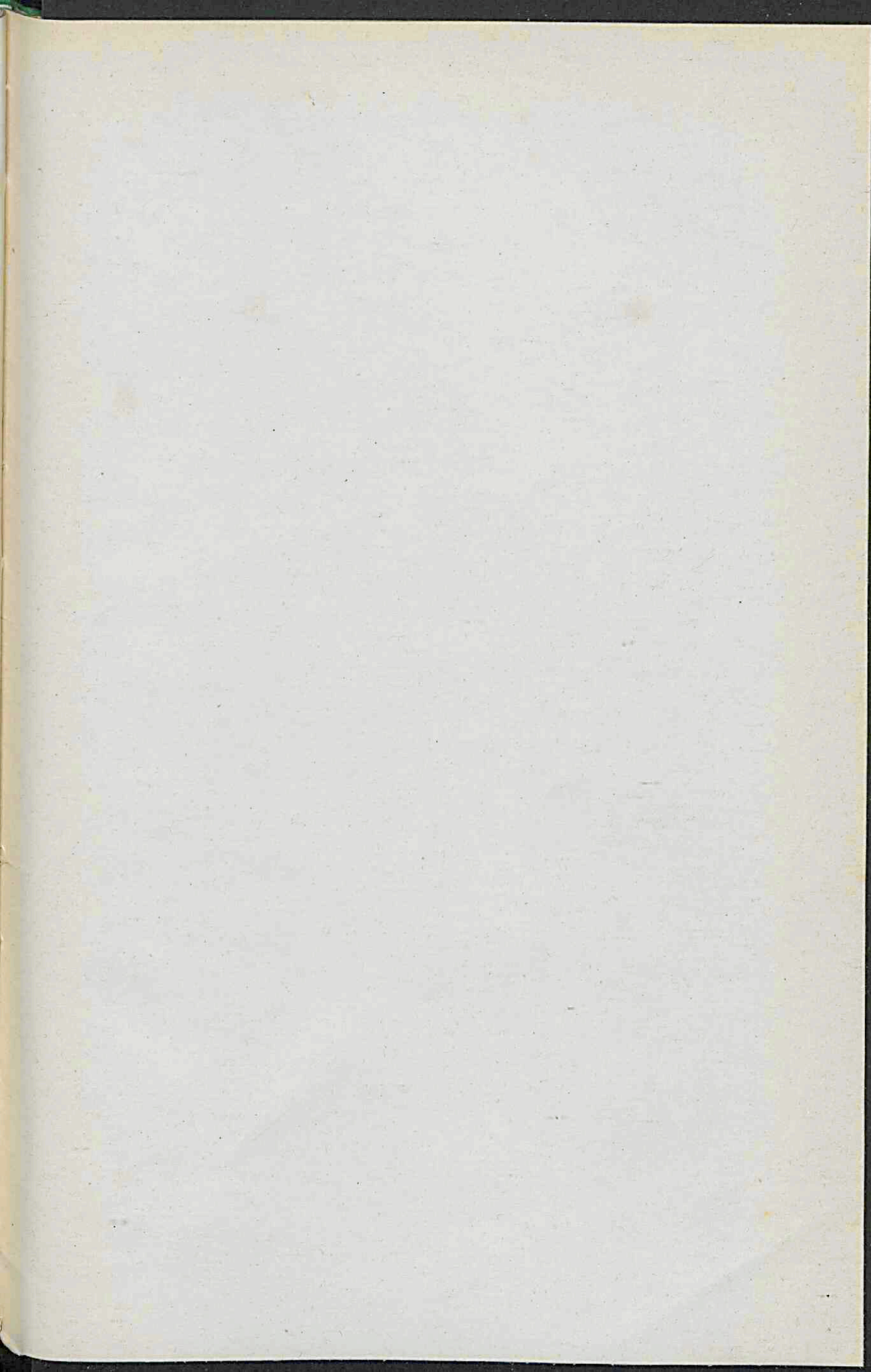
een' vreemden staat begaan heeft en zich op nederlandsch grondgebied bevindt, wegens dat misdrijf te straffen.

XX.

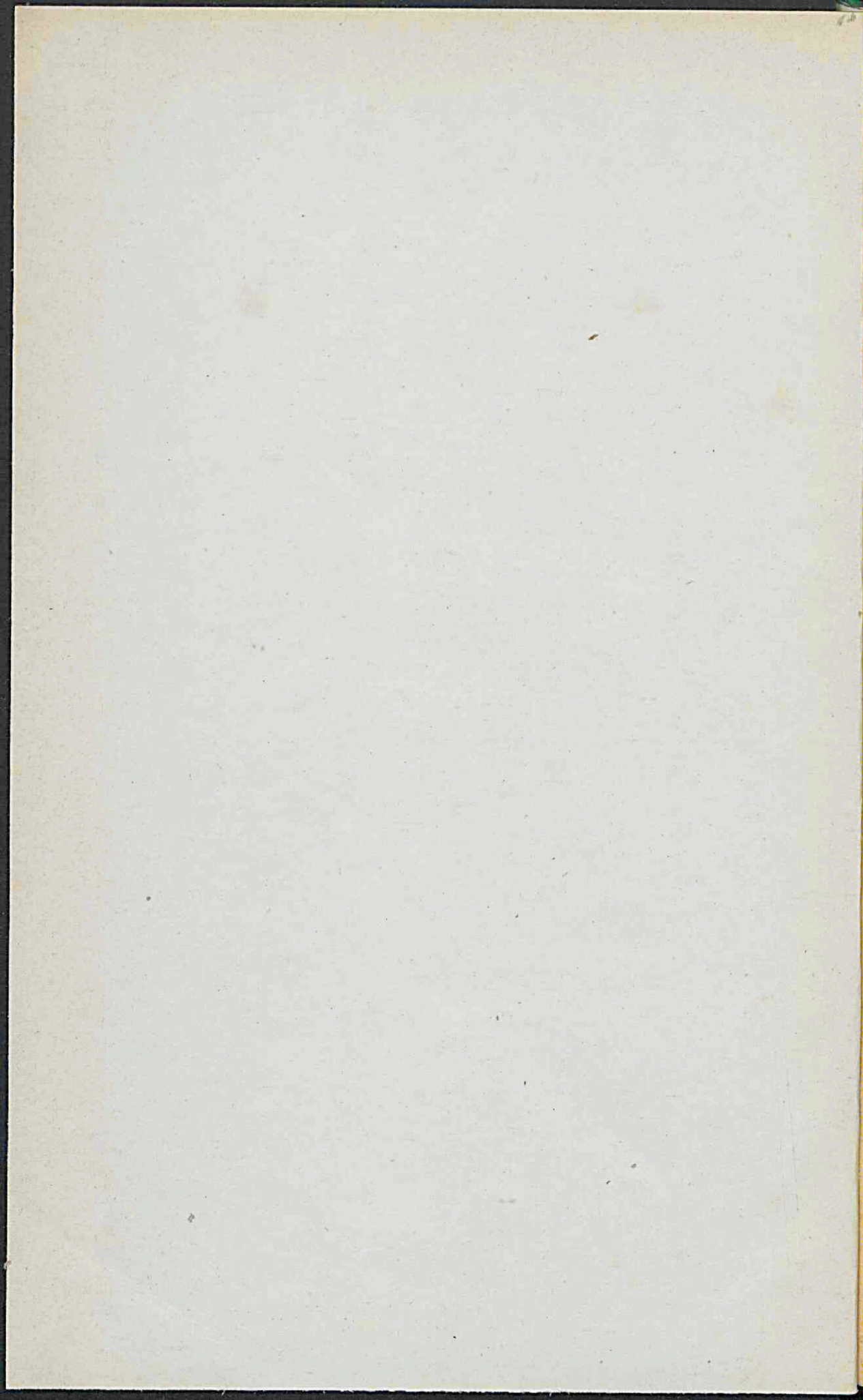
Ten onrechte zegt Mr. Olivier van de Staten-Generaal :
»Tot alles waartoe het nederlandsche volk gerechtigd zou zijn, wanneer het zelf in persoon kon opkomen, zijn de Staten-Generaal gerechtigd, die het nederlandsche volk . . . . . vertegenwoordigen.

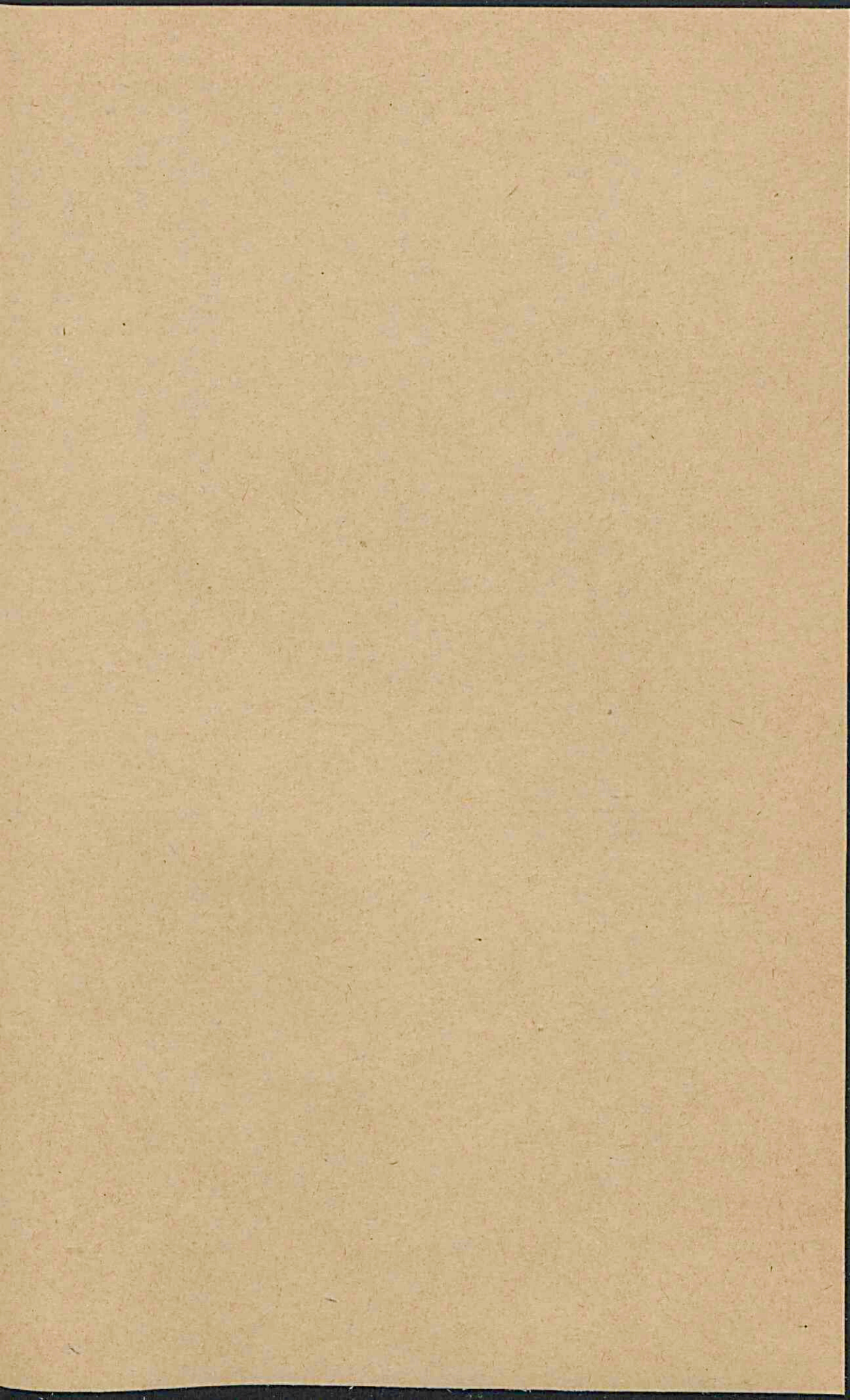
. . . . Het lichaam, dat het land vertegenwoordigt, mag in de uitoefening van dezen plicht niet bemoeilijkt worden door beperkende bepalingen. Op dit punt is het eene souvereine macht, die zeker moet weten en uitmaken hoever zij gaan kan.”

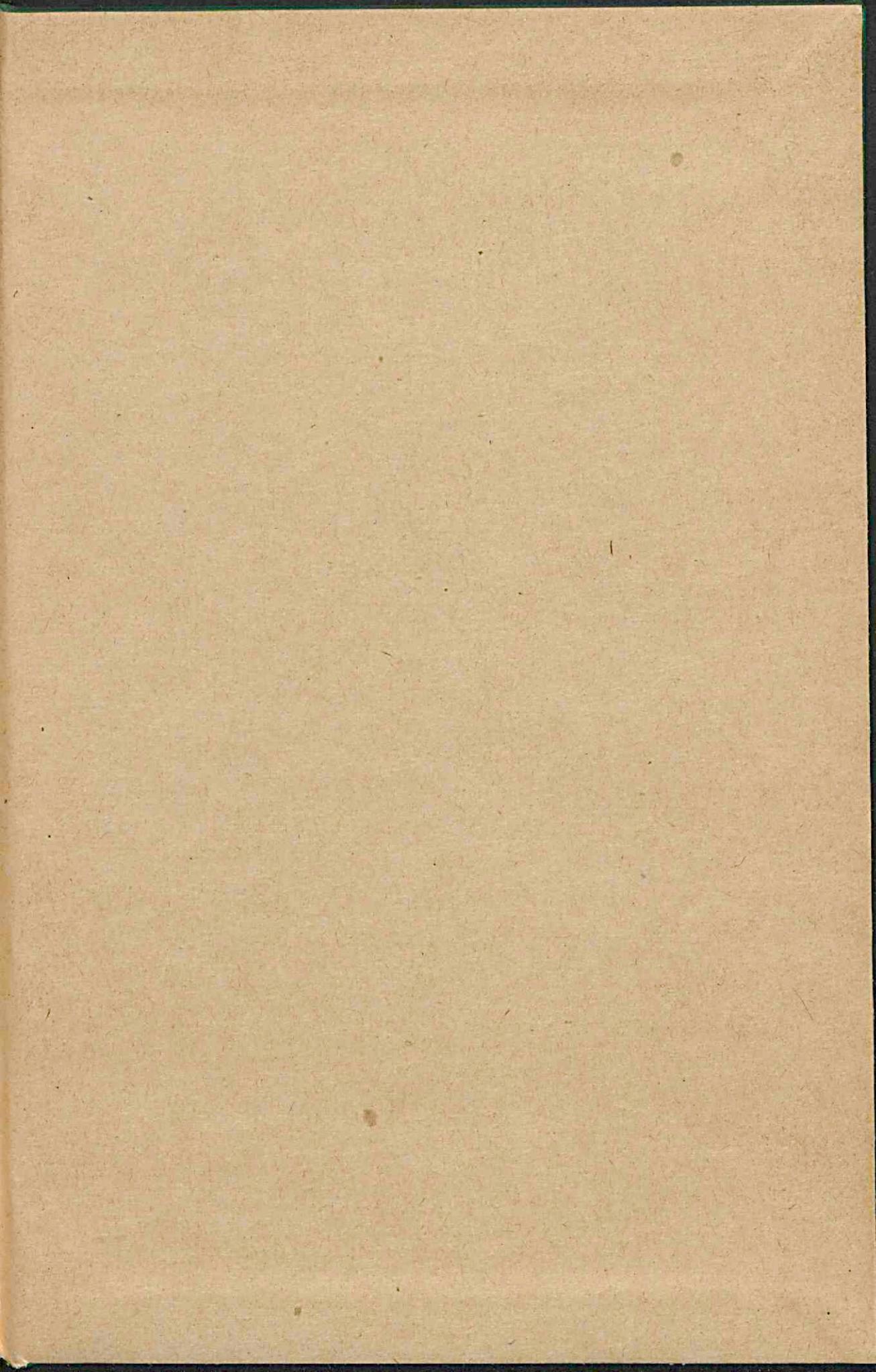

U
1